

Till statsrådet och chefen för Jordbruksdepartementet

Statsrådet och chefen för Jordbruksdepartementet Ann-Christin Nykvist har muntligen gett departementsrådet Madeleine Emmervall i uppdrag att precisera innehållet i Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i landet.

Utredningen får härmed överlämna rapporten *Precisering av Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i landet*.

Uppdraget är härmed slutfört.

Stockholm den 14 oktober 2004

Madeleine Emmervall

Innehåll

Sammanfattning	5
1 Utredningens uppdrag och arbete	19
1.1 Utredningsuppdraget.....	19
1.2 Utredningens arbete	20
2 Bakgrund	21
2.1 Viltvårdsfonden och älgvårdsfonden	22
2.2 Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag	24
3 Sakkunnigt inom områdena viltvård och jakt	29
3.1 Mål för verksamheten	29
3.2 Verksamhet.....	29
3.3 Mätbarhet	32
4 Den praktiska jakten och viltvården	35
4.1 Mål för verksamheten	35
4.2 Verksamhet.....	35
4.3 Mätbarhet	37

5	Viltövervakning	39
5.1	Mål för verksamheten	39
5.2	Verksamhet.....	39
5.3	Mätbarhet.....	42
6	Älgförvaltning	43
6.1	Mål för verksamheten	43
6.2	Verksamhet.....	43
6.3	Mätbarhet.....	48
7	Rovdjursförvaltning	51
7.1	Mål för verksamheten	51
7.2	Verksamhet.....	51
7.3	Mätbarhet.....	55
8	Förvaltning av jaktbara viltarter	57
8.1	Mål för verksamheten	57
8.2	Verksamhet.....	57
8.3	Mätbarhet.....	59
9	Vilt och Vetande	61
9.1	Mål för verksamheten	61
9.2	Verksamhet.....	61
9.3	Mätbarhet.....	63

10 Skyddsjakt	65
10.1 Mål för verksamheten	65
10.2 Verksamhet.....	65
10.3 Mätbarhet	67
11 Vilt och trafik.....	69
11.1 Mål för verksamheten	69
11.2 Verksamhet.....	69
11.3 Mätbarhet	73
12 Yrkesmässig jägarutbildning m.m.....	75
12.1 Mål för verksamheten	75
12.2 Verksamhet.....	75
12.3 Mätbarhet	77

Sammanfattning

Jag har haft i uppgift att precisera innehållet i Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag. Uppgiften innebär i korthet att för de medel ur viltvårdsfonden som regeringen årligen anvisar till Jägareförbundet, precisera verksamheter som skall främjas, syften och mål som fortlöpande kan utvärderas samt ange prestationer som skall utföras.

I *kapitel 2* redogör jag kort för bakgrunden till det allmänna uppdraget. Svenska Jägareförbundet fick ursprungligen det allmänna uppdraget i ett riksdagsbeslut år 1938. I beslutet precisades dock inte vad som ansågs med det allmänna uppdraget utan riksdagen anförtrodde generellt förbundet ledningen av jakten och viltvårdsarbetet i landet. Detta har därefter stadfäst i ytterligare riksdagsbeslut åren 1951 och 2000.

Svenska Jägareförbundet som har ca 190 000 medlemmar har både en bred kunskap och en lång erfarenhet av jakt och viltvård. Jägareförbundet har på ett förtjänstfullt sätt utfört uppgiften, enligt det allmänna uppdraget, att leda delar av viltvården och jakten i landet. I det senaste riksdagsbeslutet år 2000 beslöt riksdagen efter förslag från regeringen att övervägande skäl talar för att förbundet även i fortsättningen ges huvudansvaret för att leda delar av viltvården och jakten i landet. Utan särskilt beslut kan det dock enligt riksdagen inte komma i fråga att förbundet skall utföra några myndighetsuppgifter.

Riksdagen poängterade också att för att ha ett effektivt arbete med jakt och viltvård krävs det ett omfattande samarbete med myndigheter och organisationer. Det är viktigt att ansvar och roller är tydliga för att verksamheten skall kunna drivas ratio-

nell. Svenska Jägareförbundet bedriver redan i dag ett sådant organiserat samarbete. Det ansågs därför praktiskt att lägga ansvaret på en enda organisation.

Regeringens årliga beslut om bidrag till Svenska Jägareförbundet innehåller inte några villkor om användning av pengarna för att fullgöra det s.k. allmänna uppdraget. Enligt riksdagens beslut bör i fortsättningen syften och mål preciseras för att effektivisera bidragsgivningen.

Genom riksdagsbeslut åren 1938, 1951 och 2000 har, som jag tidigare nämnt, riksdagen anförtrott Svenska Jägareförbundet huvudansvaret för att leda delar av jakt och viltvården i landet. Regering och riksdag har således vid ett flertal tillfällen uttalat att förbundet sköter det s.k. allmänna uppdraget på ett tillfredsställande sätt utan att det har funnits någon exakt beskrivning av vad det allmänna uppdraget egentligen innebär. Regeringen fattar, som tidigare nämnts, årligen beslut om bidrag ur viltskadefonden till Jägareförbundet. I regeringens senaste beslut den 11 december 2003 anvisade regeringen 45 miljoner kronor ur viltvårdsfonden till förbundet för dess verksamhet år 2004. I skälen för regeringens beslut anger regeringen att huvuddelen av bidraget används för personal- och lokalkostnader. Inom ramen för bidraget förutsätts att förbundet skall fullgöra sina uppgifter enligt det allmänna uppdraget. Eftersom innehållet i det allmänna uppdraget inte har konkretiserats har medel anvisats till förbundet för dess allmänna verksamhet. För förbundets kommande bidrag för år 2005 bör dock, enligt regeringens förslag och riksdagens beslut, en sådan konkretisering formuleras.

Svenska Jägareförbundet har årligen fått ett bidrag ur viltvårdsfonden för att utföra det som kallas det allmänna uppdraget. Jag bedömer därför att det är rimligt att i mitt förslag till precisering av det allmänna uppdraget utgå från de olika delar av Jägareförbundets verksamhet som förbundet har utfört inom ramen för det allmänna uppdraget och som jag bedömer vara värdefullt för samhället att förbundet även i fortsättningen utför inom ramen för det allmänna uppdraget.

I det följande kommer jag att i särskilt markerade rutor ta upp de olika delar som jag anser vara de uppgifter som Svenska Jägareförbundet bör utföra i sitt ansvar för att leda delar av viltvården och jakten i landet. Dessa olika rutor är således mitt förslag till en precisering av det allmänna uppdraget. Rutorna är inte angivna i prioriteringsordning utan skall läsas var för sig och varje ruta skall läsas självständigt. I text under varje ruta preciserar jag de uppgifter inom respektive område som jag föreslår att Jägareförbundet skall utföra inom ramen för det allmänna uppdraget.

Mitt förslag är således att texten i rutorna, som finns under respektive avsnitt, tillsammans skall utgöra Svenska Jägareförbundets s.k. allmänna uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i landet. Mitt förslag är att regeringen fattar ett särskilt beslut med den av mig föreslagna preciseringen av det allmänna uppdraget. I regeringens årliga beslut om bidrag ur viltvårdsfonden till Jägareförbundet kan utöver dessa arbetsuppgifter särskilt anges om något speciellt område eller uppgift bör pekas ut och prioriteras under kommande år. Enligt min bedömning skulle ett sådant system vara en god hjälp i arbetet med att bibehålla och utveckla en god viltvård och jakt i landet.

Jag utgår i det följande från att 45 miljoner kronor i 2004 års penningvärde även fortsättningsvis skall beviljas Svenska Jägareförbundet för det arbete som samhället önskar få utfört inom ramen för det allmänna uppdraget. Eftersom en del av bidraget avser lönekostnader bör, för att bibehålla den kompetens som behövs för att utföra det allmänna uppdraget, bidraget, enligt min mening, årligen löneuppräknas på den del av bidraget som avser lönekostnader. Jag vill understryka att det arbete som Jägareförbundet utför inom ramen för det allmänna uppdraget innebär att den verksamheten skall finansieras enbart med medel ur viltvårdsfonden. Det innebär således att det inte skall utgå annan ersättning för det arbetet.

Svenska Jägareförbundets nuvarande ekonomiska redovisning är av naturliga skäl inte helt anpassat för att exakt kunna redovisa de kostnader som belöper på de områden som jag föreslår skall utgöra det allmänna uppdraget. Jag har dock tillsammans med Jä-

gareförbundet försökt göra en uppskattning av hur mycket pengar som kan hänföras till respektive område i mitt förslag. Jag bedömer dock att om förbundet får det allmänna uppdraget preciserat i enlighet med mitt förslag kan förbundet i sin årliga anslagsframställning mer detaljerat redovisa hur pengarna har använts och avses att användas det påföljande året.

I *kapitlen 3 t.o.m. 12* tar jag upp de områden som jag föreslår skall ingå i det allmänna uppdraget. Vidare föreslår jag för varje enskild uppgift särskilt angivna mål för verksamheten, vilken verksamhet som föreslås bedrivs och hur den bör mätas.

I *kapitel 3 Sakkunnigt inom områdena viltvård och jakt*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall vara sakkunnigt inom områdena viltvård och jakt. Det innebär att förbundet enskilt och i samverkan med berörda myndigheter skall tillhandahålla kompetens inom områdena viltvård och jakt. Målet för verksamheten föreslår jag skall vara att förbundet avger efterfrågade yttranden till myndigheter och tillhandahåller sakkunskap till allmänheten om jakt- och viltvårdsfrågor.

Att Svenska Jägareförbundet tillhandahåller myndigheter och allmänheten kompetens inom områdena viltvård och jakt är enligt min mening en av grundbultarna i det allmänna uppdraget. I dessa frågor finns en spetskompetens inom förbundet som jag anser att det är angeläget att den kan bibehållas och utvecklas. Den kompetensen är en värdefull resurs för samhället och bör enligt min mening även i fortsättningen tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget.

Svenska Jägareförbundets uppgift som sakkunnig i jakt- och viltvård, inom ramen för det allmänna uppdraget, bör enligt min mening vara att förbundet skall vara en resurs för myndigheter och allmänheten genom att i jakt och viltvårdsfrågor avge expertutlåtanden och yttranden till myndigheter. Såväl allmänheten som myndigheter skall kunna efterfråga information och få faktauppgifter och sakkunnigutlåtande av förbundet i dessa frågor. Hos Jägareförbundet skall såväl allmänheten som myndigheter kunna få neutral information och råd i viltvårds- och jaktfrågor. Förbundets verksamhet som bedrivs inom ramen för det allmän-

na uppdraget innebär således en service till alla oavsett om personen är medlem i förbundet eller inte.

Mot bakgrund av den framtida inriktningen av bidraget till Svenska Jägareförbundet ur viltvårdsfonden bedömer jag att det skulle vara värdefullt om en viss summa pengar ur viltvårdsfonden, utöver det årliga bidraget, anvisades till Naturvårdsverket. Dessa pengar skulle verket ha möjlighet att anvisa till Jägareförbundet som på Naturvårdsverkets uppdrag skulle kunna utföra olika akuta projekt som aktualiseras under året. Det skulle enligt min mening vara en bra hjälp för Naturvårdsverket och ge samhället ett värdefullt bidrag till viltvården och jakten. Mitt förslag är att 500 000 kr ur viltvårdsfonden, som ett första steg, anvisas till Naturvårdsverkets förfogande. Medlen skall vid behov, enligt verkets bedömning, betalas ut av verket till förbundet som ersättning för särskilda projekt som Naturvårdsverket anser behöver utföras under året. Det skulle enligt min mening vara ett effektivt redskap för att lösa olika akuta problem som uppstår under året och som inte kan förutses vid tiden för den årliga ansökan om medel ur viltvårdsfonden. Om medlen inte tas i anspråk under året bör de balanseras till nästa år och finnas kvar för samma ändamål under kommande år.

Att det finns ett väl fungerande samarbete mellan Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet bedömer jag vara viktigt för att viltvården och jakten skall kunna bedrivas på bästa möjliga sätt i landet. Den för området ansvariga myndigheten och den största jägarorganisationen, som av riksdagen getts förtroendet att leda delar av jakten och viltvården i landet, bör enligt min mening ha ett nära samråd och samarbete i de frågor som ingår i det allmänna uppdraget. Jag föreslår därför att det läggs fast rutiner för hur och när Naturvårdsverket och Jägareförbundet skall sammanträda i dessa frågor. Enligt min mening skulle det vara bra om verket och förbundet vid olika tidpunkter kunde avsätta ett antal dagar för att tillsammans gå igenom de frågor som är aktuella inom ramen för förbundets allmänna uppdrag. Med tanke på mina förslag i det följande, i fråga om det allmänna uppdraget, är sådana sammanträden av stor vikt. Vid dessa sammanträden bör

riktlinjer dras upp för förbundets arbete med aktuella frågor, inom ramen för det allmänna uppdraget, som är angelägna för verket i dess egenskap av ansvarig myndighet på området och för förbundet.

Mitt förslag är att sådana möten regelmässigt bör hållas förslagsvis tre gånger per år. Under mötena bör kortfattade minnesanteckningar föras. Dessa minnesanteckningar bör undertecknas av Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet och sedan biläggas förbundets årliga ansökan om medel ur viltvårdsfonden. Enligt min mening skulle det vara ett enkelt och effektivt sätt att fortlöpande under året kunna aktualisera, diskutera och stämma av frågor inom ramen för Jägareförbundets allmänna uppdrag.

I *kapitel 4 Den praktiska jakten och viltvården*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla markägare, jakträtthavare och jägare kunskap och information om praktisk jakt och viltvård. Jag föreslår också att målet för verksamheten skall vara att utbilda och informera markägare, jakträtthavare och jägare i praktisk jakt och viltvård för att på så sätt bidra till att kunskapsnivån hålls på en hög nivå inom dessa områden.

Utvecklingen i samhället sker snabbt och det gäller även inom områdena jakt och viltvård. För att vara en god jägare och för att bedriva en god viltvård krävs en kontinuerlig utbildning. Om vi inte har kunskap om viltet så vet vi inte om något bör göras, vad som skall göras eller när det skall göras. Det behövs praktisk kunskap om viltvård och jakt för att få ett fungerande samspel i naturen. Det är av stort värde om det finns en samlad "kunskapsbank" inom olika områden. Hos Svenska Jägareförbundet finns en hög kunskap om bl.a. den praktiska jakten och viltvården. Det är enligt min mening viktigt att den kunskapen tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget. Det kan lämpligen, enligt min mening, ske genom att Jägareförbundet erbjuder olika utbildningar och ger ut konkreta råd. Förbundet kan också anordna kurser, utbildningstillfällen med ett särskilt tema, information på hemsidan och i tidskrifter osv. Förbundet bör även ta till vara och utveckla den regionala och lokala kompetensen i jakt och viltvårdsfrågor som finns inom förbundet. Förbundet bör också

erbjuda utbildning och rådgivning vid speciella tillfällen eller för specialuppgifter. Det kan vara att ta fram material och informera jägare eller andra grupper som fått ett speciellt uppdrag, t.ex. eftersök av trafikskadat vilt.

I *kapitel 5 Viltövervakning*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall dokumentera och sammanställa data om vilttillgång och avskjutningsstatistik. Målet för verksamheten föreslår jag skall vara att förbundet skall bidra till att ansvariga myndigheter har en hög kunskap om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling.

Det finns ca 300 000 jägare i Sverige, av dessa är nästan 2/3 medlemmar i Svenska Jägareförbundet. Det faller sig därför, enligt min mening, naturligt att dessa personers erfarenhet och kunnande tas till vara inom viltövervakningen. Jägareförbundet har sedan år 1939 bedrivit viltövervakning i form av avskjutningsstatistik inom olika områden. Statistiken omfattar i stort sett alla jaktbara arter. Sedan en lång tid finns således en riktäckande organisation som samlar in sådan information. Systemet har efterhand förbättrats och utvecklats. Jag bedömer att det är angeläget att samhället har en så god kunskap som möjligt om det jaktbara viltet och där spelar förbundets viltövervakning en väsentlig roll.

Kunskapen om framför allt det jaktbara viltets tillstånd och utbredning utgör, enligt min mening, en viktig bas för att över huvud taget kunna bedriva en god viltvård. Jag kan heller inte se att uppgiften kan läggas på någon annan organisation än Svenska Jägareförbundet eller på en myndighet. Det finns, såvitt jag kan bedöma, inte sådana resurser som behövs för uppgiften samlade hos vare sig någon annan organisation eller hos någon myndighet. Jag bedömer också att det skulle vara olyckligt om rapporteringen från förbundet till samhället skulle bygga på frivillig bas. Det ligger ett stort värde i att samhällen kan ställa *krav* på att Jägareförbundet *skall* utföra inventering och dokumentation av det jaktbara viltet. Hur inventeringen utförs (metoder) kan regleras av Naturvårdsverket i de fall som staten ställer krav på inventering. Inventeringarna är ett viktigt underlag för myndigheter

som skall fatta beslut om hur många djur som får fällas, jakttider m.m.

I *kapitel 6 Älgförvaltning*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall samordna och stödja älgförvaltningsarbetet strategiskt och operativt på lokal nivå samt ta ansvar för att ett lokalt samråd kommer till stånd. Målet för verksamheten föreslås vara att Jägareförbundet genom att samordna och stödja älgförvaltningsarbetet strategiskt och operativt på lokal nivå skall medverka till att nå målet med en väl sammansatt älgstam i balans med betestillgången.

Ansvariga myndigheter på området älgförvaltning är bl.a. länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Deras uppgifter på området framgår av jaktlagstiftningen och dess följdregleringar. Svenska Jägareförbundet har en lång erfarenhet och en samlad hög kunskap om älgfrågor. Även på området älgförvaltning föreslår jag därför att Jägareförbundets kompetens tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget. Förbundet bör i första hand bidra med sin kunskap om älgförvaltning till ansvariga myndigheter. Det är emellertid myndigheterna som utvärderar och sätter gränsen för älgstammens negativa påverkan på t.ex. skogsproduktionen. Hur många älgar som skall få fällas inom ett område kräver en avvägning mellan olika mot varandra stående intressen. Inför dessa viktiga beslut behöver länsstyrelsen ett så korrekt och komplett underlag som möjligt och där utgör, enligt min mening, förbundets kompetens en värdefull resurs. Ett underlag för länsstyrelsens beslut om tilldelning av det antal älgar som får fällas finns i det protokoll som förs vid det s.k. lokala samrådet. Det lokala samrådet bygger på en överenskommelse mellan Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsägarna och LRF/Skogsägarna. Samrådet förs på lokal nivå och avsikten är att i första hand behandla älgfrågor. Sammansättningen av representanter vid det lokala samrådet kan variera beroende på lokala förhållanden. Regelmässigt bör dock enligt överenskommelsen ingå representanter för jägarna och markägarnas organisationer samt representanter för större markägare. Jägarnas och markägarnas organisationer bör ha lika antal repre-

sentanter i samrådsgruppen. Skogsvårdsstyrelsen skall alltid kallas till mötena. Till samrådet skall företrädarna samla uppgifter som är av betydelse inom respektive ”sektor”.

Enligt överenskommelsen bidrar bl.a. jägarna med avskjutningsstatistik, bedömningar om älgstammens storlek och sammansättning. Markägarna bidrar med uppgifter om skador på gröda och skog och om förändringar i skogsbruket som kan påverka framtida foderutbud för viltet. Jag föreslår att formerna för det lokala samrådet ”stramas upp” på ett sådant sätt att det tydligt ges ett ansvar till Svenska Jägareförbundet för att ett lokalt samråd kommer till stånd. Jägareförbundet som med sin organisation täcker hela landet bör inom ramen för det allmänna uppdraget därför få till uppgift att ta ansvar för att ett lokalt samråd kommer till stånd. Det bör, enligt min mening, vara en del av det allmänna uppdraget eftersom det är väsentligt att det i länsstyrelsens beslutsunderlag finns med den lokala bedömningen av älgstammens storlek och betestillgång. Förbundets uppgift bör, enligt min mening, således vara att sammankalla berörda parter till lokalt samråd och att ta ansvar för att det hålls ett sammanträde med syfte att upprätta en översiktlig älgvårdsplan för distriktet i enlighet med av samhället uppställda mål.

I *kapitel 7 Rovdjursförvaltning*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet i samverkan med Naturvårdsverket och länsstyrelserna skall ta fram och tillhandahålla fakta om rovdjursförekomsten. Målet för verksamheten föreslår jag skall vara att Jägareförbundet skall medverka i rovdjursfrågor på ett aktivt sätt och vara en resurs i samhällets rovdjursförvaltning.

En viktig förutsättning för en aktiv rovdjursförvaltning är att det fortlöpande samlas in fakta om rovdjursstammens storlek, dess utbredning och dess inverkan på bytesdjur. Om man skall kunna följa rovdjursstammens utveckling och utbredning är det viktigt att inventeringsverksamheten samordnas mellan länen och att man använder tillförlitliga metoder. En sådan samordning sker redan i dag och i den samordningen utgör Svenska Jägareförbundet med sin rikstäckande organisation en viktig resurs. Det är, enligt min mening, viktigt att i det arbetet ta till vara den

rikstäckande och kompetenta organisation som förbundet utgör. Jag anser därför, i enlighet med riksdagens beslut om rovdjurspolitiken, att Jägareförbundets arbete med inventeringar av de stora rovdjuren skall utgöra en del av det allmänna uppdraget på så sätt att förbundet på uppdrag av länsstyrelse skall medverka i inventeringsarbetet av de stora rovdjuren. Förbundet bör inom ramen för det allmänna uppdraget tillhandahålla en organisation som kan hjälpa till med t.ex. insamling av spillning från vilt.

I *kapitel 8 Förvaltning av jaktbara viltarter*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall följa de jaktbara viltstammarnas utveckling och till myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare bistå med råd och förslag till Jägareförbundet skall bidra till att öka kunskapen om det jaktbara viltets utveckling och ge service i dessa frågor till myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare.

Alla viltarter har inte samma krav på miljön. Många viltarter vill emellertid ha en varierande natur och miljö. Sverige består av många olika landskapstyper och klimatet i norra Sverige skiljer sig från klimatet i södra Sverige. Vissa arter har passande livsmiljö i hela Sverige, t.ex. rådjur och älg. Andra arter finns längs kusterna, t.ex. ejder. Några arter hör hemma endast i Norrland och några arter hör hemma framför allt i södra Sverige.

Jakt bedrivs i hela landet och Svenska Jägareförbundet har med sin rikstäckande organisation en hög kunskap om viltvård och jakt och en god möjlighet att upptäcka eventuella förändringar när det avser det jaktbara viltet.

Jag föreslår mot bakgrund härav även att Svenska Jägareförbundet inom ramen för det allmänna uppdraget skall bistå myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare med kompetens i frågor som avser markanvändning och miljöfrågor relaterade till viltvård och jakt. I många frågor är det viktigt att redan i planeringskedet beakta konsekvenser för skogsskador, trafikolyckor med vilt och andra aspekter som är relaterade till viltet. Jag tänker på t.ex. en vägsträckning. I sådana fall kan det ofta behövas att man i ett tidigt skede tar med i bedömningen hur olika åtgärder kan påverka viltet. Det tar ofta lång tid från det att en väg pla-

neras till dess att den är färdigställd. Därför är det viktigt att så tidigt som möjligt ha tillgång till alla fakta. Det är, enligt min mening, en lämplig uppgift för förbundet att inom ramen för det allmänna uppdraget bistå med sin kunskap i frågor som rör konsekvenser för de vilda djuren. Förbundet bör således ge råd till myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare i ett tidigt skede när en inte obetydlig ändring av markanvändningen planeras.

Svenska Jägareförbundets allmänna kompetens om vilt bör här även tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget. Jag föreslår således att Jägareförbundet även bör vara myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare behjälpligt i frågor som rör vad som kan anses vara lämpliga viltbestånd.

I *kapitel 9 Vilt och Vetande*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla fakta om de jaktbara viltarterna och förmedla viss information om viltforskning. Jag föreslår att målet för verksamheten skall vara att förbundet skall tillhandahålla lättillgänglig information om vilt och viss viltforskning.

Vilt och Vetande är Svenska Jägareförbundets enhet för information om vilt och viltforskning. Vilt och Vetande kan nås via Jägareförbundets hemsida www.jagareforbundet.se/viltvetande/. Syftet med Vilt och Vetande är enligt förbundet att öka tillgängligheten av aktuell biologisk och vetenskaplig kunskap om det jaktbara viltet. Information, inom ramen för det allmänna uppdraget, skall vara saklig, objektiv och den skall vara tillgänglig för alla. Jag har inhämtat från förbundet att Vilt och Vetande är uppbyggt på det sättet och arbetar med den intentionen. Vilt och Vetande är, enligt min mening, en lättillgänglig och en bra källa för allmänheten att inhämta kunskap från om det jaktbara viltet. Vilt och Vetande är också ett stöd för den personal som skall arbeta med olika arbetsuppgifter inom ramen för förbundets allmänna uppdrag.

Det är, enligt min mening, viktigt att samhället kan *ställa krav* på att Svenska Jägareförbundets information i dessa frågor är objektiv och saklig samt att informationen är tillgänglig för alla oberoende om personen är medlem i Jägareförbundet eller inte.

För att Vilt och Vetande även i framtiden skall vara en objektiv kunskapskälla för allmänheten i frågor om det jaktbara viltet och om viss forskning, bedömer jag att arbetet med den informationen bör utgöra en del av förbundets allmänna uppdrag.

I *kapitel 10 Skydds jakt*, föreslår jag att: Svenska Jägareförbundet skall biträda myndigheter, markägare och jakträttsinnehavare med kompetens och rådgivning i det praktiska genomförandet vid skydds jakt och andra skadeförebyggande åtgärder.

Målet för verksamheten bör, enligt min mening, vara att Jägareförbundet skall tillhandahålla och därigenom bidra till att det finns en hög kunskap hos myndigheter, markägare och jakträttsinnehavare om praktisk jakt och viltvård vid skydds jakt och andra skadeförebyggande åtgärder.

Svenska Jägareförbundet har en hög kunskap om det jaktbara viltet och om praktisk jakt. Redan i dag yttrar sig Jägareförbundet i stort sett regelmässigt över ansökningar om skydds jakt. Det förekommer också ofta att förbundet ger råd om hur skador kan förebyggas. Vidare kan förbundet hjälpa till med att hitta andra metoder än jakt med vapen för att komma till rätta med aktuellt problem.

Erfarenheten har visat att behovet av sakkunskap i frågor om praktisk skydds jakt är stor. Jag anser att det är en lämplig uppgift för Svenska Jägareförbundet att inom ramen för det allmänna uppdraget biträda med sin kompetens och ge råd i det praktiska genomförandet vid skydds jakt. Mitt förslag innebär inte att förbundet skall "ta över" någon del av själva skydds jakten. Min avsikt är att Jägareförbundets sakkunskap inom den praktiska jakten och viltvården skall tas till vara och komma samhället till del.

I *kapitel 11 Vilt och trafik*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla kompetenta jägare som kan vara både polis och övriga myndigheter behjälpliga i arbetet med eftersök av trafikskadat vilt. Målet för verksamheten föreslår jag vara att Jägareförbundet skall genom att tillhandahålla kompetenta eftersöksekipage bidra till att minska lidandet för trafikskadat vilt.

Svenska Jägareförbundet är en rikstäckande organisation som har en specialistkompetens inom områdena jakt och viltvård. Det är, enligt min mening, viktigt att ta vara på detta vid eftersök av trafikskadat vilt. Jag förutsätter att Vägverket som är ansvarig myndighet i fråga om vägars framkomlighet och Polisen som har skyldighet att underrätta jakträttshavare vid viltolyckor även i framtiden behöver hjälp av Jägareförbundet för att få tillgång till jägare med tränade hundar som kan hjälpa till med att eftersöka trafikskadat vilt. Jag föreslår att det inom ramen för förbundets allmänna uppdrag skall ingå att förbundet till berörda myndigheter tillhandahåller kompetenta jägare med tränade hundar som kan bedriva eftersök av trafikskadat vilt. Förbundet bör således även i fortsättningen vara en resurs som kan genomföra det praktiska arbetet som behövs för eftersök av vilt som skadats eller dödats i trafikolycka. Förbundet skall således inom ramen för det allmänna uppdraget även kontinuerligt utbilda kontaktmän och eftersöksekipage för alla svårighetsgrader. Jag föreslår också att förbundet inom ramen för det allmänna uppdraget på uppdrag av myndighet skall delta i utvecklingen av skadeförebyggande åtgärder och i arbetet med att sprida kunskap till allmänheten om hur man agerar för att minska risken för viltolyckor.

I *kapitel 12 Yrkesmässig jägarutbildning m.m.*, föreslår jag att Svenska Jägareförbundet skall ha ett övergripande ansvar för att driva och utveckla den yrkesmässiga utbildningen på jaktens område. Jägareförbundet skall vidare med lämpliga åtgärder verka för att jägarna bibehåller och utvecklar en god kunskap inom områdena viltvård och jakt. Målet för verksamheten bör, enligt min mening, vara att förbundet skall bidra till att det finns en hög kompetens hos landets yrkesjägare.

Sedan år 1947 har Svenska Jägareförbundet bedrivit eftergymnasial yrkesmässig utbildning inom områdena viltvård och jakt på Öster-Malma jaktvårdsskola. Till och med år 2003 har 336 viltmästare utbildats. Nuvarande viltmästarutbildning genomförs i samarbete med Sveriges Yrkesjägarförening och med en nära kontakt med Jordägareförbundet. Utbildningstiden är fyra och

Sammanfattning

ett halvt år och består av både praktik och teori. Under 4 år utförs praktik på platser som har godkänts av Sveriges Yrkesjägarförbundet. Den avslutande teoridelen som är 6 månader lång är förlagd till Öster-Malma jaktvårdsskola. Utbildningen på Öster-Malma bedrivs vart tredje år med ca 15 elever per gång. Utbildningen ger teoretiska kunskaper om bl.a. viltvård, jakt, jaktledarskap, etik, eftersök och ekonomi. För att bli viltmästare måste således den studerande genomföra även den teoretiska delen på Öster-Malma jaktvårdsskola. Enligt min mening faller det sig därför naturligt att Jägareförbundet inom ramen för det allmänna uppdraget får ansvar för att i samarbete med Sveriges Yrkesjägarförbundet anordna viltmästarutbildningen och att svara för den teoretiska delen av utbildningen som sker på Öster-Malma jaktvårdsskola.

1 Utredningens uppdrag och arbete

1.1 Utredningsuppdraget

Jordbruksdepartementet har muntligen gett mig i uppdrag att precisera innehållet i Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag att leda delar av viltvården och jakten.

Utgångspunkten för mitt arbete är regeringens proposition 1999/200:73 Jaktens villkor och riksdagens beslut 1999/2000: MJU17 samt utredningen Viltförvaltning – precisering av Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag (Jordbruksdepartementet februari 2003) samt remissvaren på utredningen.

Regeringen fattar årligen beslut om bidrag ur viltvårdsfonden till Svenska Jägareförbundet. Beslutet innehåller inte några villkor om hur medlen skall användas. Riksdagen har efter förslag från regeringen fastställt att statens uppdrag till Jägareförbundet att leda delar av viltvården och jakten bör behållas och utvecklas. För att effektivisera bidragsgivningen bör enligt riksdagen emellertid syften och mål för bidraget preciseras. Riksdagen anförde vidare att det bör ställas krav på prestationer och effekter för att göra det möjligt att genomföra en uppföljning och utvärdering.

Uppdraget innebär därför i korthet att, för de medel ur viltvårdsfonden som regeringen årligen anvisar till Svenska Jägareförbundet, precisera:

Utredningens uppdrag och arbete

- verksamheter som skall främjas
- syften och mål som fortlöpande kan utvärderas
- prestationer som skall utföras

Utredningen skall redovisas för Jordbruksdepartementet i oktober 2004.

1.2 Utredningens arbete

Jag har bedömt att det är viktigt att utöver remissvaren över utredningen Viltförvaltning – precisering av Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag få in ytterligare synpunkter på vilka verksamheter som samhället vill få utfört för det årliga bidraget ur viltvårdsfonden till Jägareförbundet.

Under arbetets gång har därför kontakter tagits med olika berörda myndigheter och organisationer såsom Naturvårdsverket, Skogsstyrelsen, Statens Veterinärmedicinska Anstalt, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsindustrierna, Sveaskog, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund – Landsbygdens jägare, Svenska Jordägareförbundet, Svenska Rovdjursföreningen och SES-gruppen (Trafiksäkerhet och Eftersök i samverkan).

2 Bakgrund

Bakgrunden till det allmänna uppdraget beskrivs bra och utförligt i flera tidigare publicerade material. Senast i utredningen Viltförvaltning – Precisering av Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag. Jag kommer därför i det följande att endast kortfattat återge bakgrunden till Svenska Jägareförbundets s.k. allmänna uppdrag.

Svenska Jägareförbundet bildades år 1830. Vid den tidpunkten fanns vissa jaktföreningar i landet och efterhand bildades allt fler jaktföreningar. Dessa föreningar övergick sedan till att bli länsföreningar som samlades under Jägareförbundet. Omkring sekelskiftet antog förbundet nya stadgar och blev egentligen först vid den tiden en riksorganisation.

Det s.k. allmänna uppdraget fick Svenska Jägareförbundet i riksdagsbeslut år 1938. I beslutet preciserades inte vad som avsågs med det allmänna uppdraget utan riksdagen anförtrodde generellt förbundet ledningen av jakten och vilvårdsarbetet i landet. Detta har därefter stadfäst i ytterligare riksdagsbeslut åren 1951 och 2000.

I praktiken har Svenska Jägareförbundet både centralt och lokalt genom sina länsjaktvårdsföreningar varit ett värdefullt ”serviceorgan” för myndigheter och allmänheten. Jägareförbundet ger bl.a. sakkunnigutlåtanden till myndigheter och bedriver en omfattande informations- och utbildningsverksamhet. Det material som förbundet förser ansvariga myndigheter med utgör ett mycket viktigt faktaunderlag när berörda myndigheter skall fatta beslut i jakt- och vilvårdsfrågor.

Svenska Jägareförbundet som har ca 190 000 medlemmar har både en hög kunskap och en lång erfarenhet av jakt och viltvård. Jägareförbundet har på ett förtjänstfullt sätt utfört uppgiften, enligt det allmänna uppdraget, att leda delar av viltvården och jakten i landet. I det senaste riksdagsbeslutet år 2000 beslöt riksdagen efter förslag från regeringen att övervägande skäl talar för att förbundet även i fortsättningen ges huvudansvaret för att leda delar av viltvården och jakten i landet. Utan särskilt beslut kan det dock enligt riksdagen inte komma i fråga att förbundet skall utföra några myndighetsuppgifter.

Riksdagen poängterade även att för att ha ett effektivt arbete med jakt och viltvård krävs det ett omfattande samarbete med myndigheter och organisationer. Det är viktigt att ansvar och roller är tydliga för att verksamheten skall kunna drivas rationellt. Svenska Jägareförbundet bedriver redan i dag ett sådant organiserat samarbete. Det ansågs därför praktiskt att lägga ansvaret på en enda organisation.

Regeringens årliga beslut om bidrag till Svenska Jägareförbundet innehåller inte några villkor om användning av pengarna för att fullgöra det s.k. allmänna uppdraget. Enligt riksdagens beslut bör i fortsättningen syften och mål preciseras för att effektivisera bidragsgivningen.

Jag kommer därför i det följande att ge förslag till sådana preciseringar.

2.1 Viltvårdsfonden och älgvårdsfonden

Enligt 41 § jaktlagen (1987:259) får regeringen, för att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen, meddela föreskrifter om skyldigheter för den som jagar.

Föreskrifterna kan avse skyldighet att betala en årlig avgift (viltvårdsavgift) och/eller skyldighet att betala en avgift för vissa slag av vilt som fälls. Slutligen kan regeringen enligt 41 § jaktlagen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar att be-

tala en särskild avgift för vilt som fällt i strid mot vad som bestämts i en för jakt meddelad licens.

Regeringen har i 49 § jaktförordningen (1987:905) föreskrivit att den som jagar skall betala en viltvårdsavgift. Avgiften är 200 kr och gäller för ett jaktår. Vissa undantag från skyldigheten att betala avgiften anges i paragrafen bl.a. vad avser jakt för vetenskapliga ändamål och ringmärkning. På postanstalterna finns jaktkortsblanketter som gäller som jaktkort när den försetts med bevis om att viltvårdsavgiften har betalats. Av jaktkortet skall framgå den betalandes namn, personnummer och adress. Den som jagar skall alltid ha med sig sitt jaktkort som visar att viltvårdsavgiften är betalad.

Alla inbetalade viltvårdsavgifter bildar tillsammans en fond (viltvårdsfonden).

Regeringen har vidare med stöd av 41 § jaktlagen meddelat föreskrifter om att jakträttshavare skall betala en älgavgift för vuxen älg som fälls. Avgiften fastställs av länsstyrelsen enligt föreskrifter som meddelas av Naturvårdsverket. För varje län finns en älgvårdsfond som bildas av inbetalade älgavgifter.

Regeringen har med stöd av 41 § jaktlagen föreskrivit att om fler älgar fälls än vad som följer av en licens skall utöver älgavgiften även en särskild avgift betalas till länsstyrelsen. Den avgiften är för vuxen älg 7 000 kr och för kalv 3 000 kr.

Länsstyrelsen får för i 52 d § jaktförordningen angivna syften, enligt föreskrifter av Naturvårdsverket, lämna vissa bidrag ur älgvårdsfonden.

Regeringen kan enligt 52 e § jaktförordningen besluta om överföring av medel från älgvårdsfonden till viltvårdsfonden.

Viltvårdsfonden förvaltas av Kammarkollegiet och får enligt 41 § jaktlagen efter regeringens bestämmande användas för vissa ändamål. Regeringen har i proposition 1999/2000:73 Jaktens villkor anfört att medlen i viltvårdsfonden skall användas för att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen. Riksdagen har också poängterat att de av jägarna inbetalade medlen bör användas i jägarnas intresse.

Regeringen fattar årligen beslut om bidrag ur viltvårdsfonden. År 2003 fattade regeringen beslut om drygt 72 miljoner kronor i bidrag ur fonden till olika mottagare. Ett av regeringens årliga beslut om bidrag ur viltvårdsfonden är bidraget till Svenska Jägareförbundet för det s.k. allmänna uppdraget. Eftersom min uppgift är att precisera Jägareförbundets allmänna uppdrag så kommer jag i det följande att koncentrera mig på just det bidragsbeslutet.

2.2 Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag

Det allmänna uppdraget innebär enligt riksdagens beslut att Svenska Jägareförbundet skall ha huvudansvaret för att leda delar av viltvården och jakten i landet. Jägareförbundet skall dock inte utan särskilt beslut fullgöra några myndighetsuppgifter

Målet för viltvården anges i 4 § jaktlagen. I paragrafen anges: Viltet skall vårdas i syfte att

- bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och de fågelarter som tillfälligt förekommer naturligt i landet, och
- främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna.

I viltvården ingår att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och anpassning sker svarar markägaren och jakträttshavaren.

Ansvar för den praktiska jakten och viltvården tillkommer således i första hand markägaren och jakträttshavaren. Naturvårdsverket är central myndighet för ärenden som rör jakt och viltvård, länsstyrelserna är regionalt ansvariga. Jordbruksverket administrerar och upplåter jakt ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. På det regionala planet är också andra myndigheter engagerade i administrationen av jakten och viltvården. Jag tänker då främst på polismyndigheten, vägverket och de skogliga myndigheterna.

Inte bara myndigheter fullgör uppgifter på jaktens och viltvårdens områden. Flera frivilligorganisationer är engagerade i det arbetet, bl.a. Jägareförbundet som fullgör administrativa uppgifter främst inom den praktiska viltvården.

Regeringen anförde senast i proposition 1999/2000:73 Jaktens villkor i fråga om Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag följande: Jägareförbundet biträder såväl centralt som genom sina länsjaktvårdsföreningar regionalt myndigheterna med sakkunnigutlåtande och sammanställningar av uppgifter som underlag för myndigheternas beslut. Bakgrunden till förbundets särställning i det hänseendet är att förbundet genom riksdagsbeslut åren 1938 och 1951 anförtrotts ledningen av jakt- och viltvårdsarbetet i landet. Till arbetsuppgifterna hör bl.a. att följa viltvårdens och viltstammarnas utveckling och sprida kännedom om denna utveckling genom upplysning och information. Förbundet skall tillhandagå jägarna, den vilt- och naturintresserade allmänheten och andra intresserade med råd och upplysningar i jakt och viltvårdsfrågor.

Regeringen anförde vidare att Svenska Jägareförbundet, som har drygt 190 000 medlemmar, enligt regeringens uppfattning, är en landsomfattande och väl organiserad folkrörelse med mycket lång erfarenhet av jakt och viltvård. För att verksamheten skulle kunna drivas rationellt är det viktigt att ansvar och roller är tydliga. Det är därför praktiskt att lägga ansvaret på en enda organisation. För att arbetet med jakten och viltvården skall bli effektiv krävs det ett omfattande samarbete med myndigheter och organisationer. Jägareförbundet bedriver ett sådant organiserat samarbete.

Statens uppdrag till Svenska Jägareförbundet har prövats vid flera tillfällen. Det har dock inte ansetts att det finns anledning att vidta några större förändringar eftersom uppdraget ansetts vara fullgjort på ett tillfredsställande sätt.

Regeringen fann slutligen att övervägande skäl talar för att Jägareförbundet även i fortsättningen ges huvudansvaret för att leda delar av viltvården och jakten.

Riksdagen instämde i beslut år 2000 i regeringens bedömningar.

Genom riksdagsbeslut åren 1938, 1951 och 2000 har, som jag tidigare nämnt, riksdagen anförtrott Svenska Jägareförbundet huvudansvaret för att leda delar av jakt och viltvården i landet. Regering och riksdag har således vid ett flertal tillfällen uttalat att Jägareförbundet sköter det s.k. allmänna uppdraget på ett tillfredsställande sätt utan att det har funnits någon exakt beskrivning av vad det allmänna uppdraget egentligen innebär. Regeringen fattar som tidigare nämnts årligen beslut om bidrag ur viltskadefonden till Jägareförbundet. I regeringens senaste beslut den 11 december 2003 anvisades 45 miljoner kronor ur viltvårdsfonden till Jägareförbundet för förbundets verksamhet år 2004. I skälen för regeringens beslut anger regeringen att huvuddelen av bidraget används för personal- och lokalkostnader. Inom ramen för bidraget förutsätts att förbundet skall fullgöra sina uppgifter enligt det allmänna uppdraget. Innehållet i det allmänna uppdraget har som nämnts inte konkretiserats och medel har därför anvisats till Jägareförbundet för förbundets allmänna verksamhet. För förbundets kommande bidrag för år 2005 bör dock, enligt regeringens förslag och riksdagens beslut, en sådan konkretisering formuleras.

Svenska Jägareförbundet har årligen fått ett bidrag ur viltvårdsfonden för att utföra det som kallas det allmänna uppdraget. Jag bedömer därför att det är rimligt att i mitt förslag till precisering av det allmänna uppdraget utgå från de olika delar av Jägareförbundets verksamhet som förbundet har utfört inom ramen för det allmänna uppdraget och som jag bedömer vara värdefullt för samhället att förbundet även i fortsättningen utför inom ramen för ett allmänt uppdrag.

I det följande kommer jag att i särskilt markerade rutor ta upp de olika delar som jag anser vara de uppgifter som Svenska Jägareförbundet bör utföra i sitt ansvar för att leda delar av viltvården och jakten i landet. Dessa olika rutor är således mitt förslag till en precisering av det allmänna uppdraget. Rutorna är inte angivna i prioriteringsordning utan skall läsas var för sig och varje

ruta skall läsas självständigt. I text under varje ruta preciserar jag de uppgifter inom respektive område som jag föreslår att Jägareförbundet skall utföra inom ramen för det allmänna uppdraget.

Mitt förslag är således att texten i rutorna, som finns under respektive avsnitt, tillsammans skall utgöra Svenska Jägareförbundets s.k. allmänna uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i landet. Mitt förslag är att regeringen fattar ett särskilt beslut med den av mig föreslagna preciseringen av det allmänna uppdraget. I regeringens årliga beslut om bidrag ur viltvårdsfonden till Jägareförbundet kan utöver dessa arbetsuppgifter särskilt anges om något speciellt område eller uppgift bör pekas ut och prioriteras under kommande år. Enligt min bedömning skulle ett sådant system vara en god hjälp i arbetet med att bibehålla och utveckla en god viltvård och jakt i landet.

Jag utgår i det följande från att 45 miljoner kronor i 2004 års penningvärde även fortsättningsvis skall beviljas Svenska Jägareförbundet för det arbete som samhället önskar få utfört inom ramen för det allmänna uppdraget. Eftersom en del av bidraget avser lönekostnader bör, för att bibehålla den kompetens som behövs för att utföra det allmänna uppdraget, bidraget enligt min mening årligen löneuppräknas på den del av bidraget som avser lönekostnader. Jag vill understryka att det arbete som Jägareförbundet utför inom ramen för det allmänna uppdraget innebär att verksamheten skall finansieras enbart med medel ur viltvårdsfonden. Det innebär således att det inte skall utgå annan ersättning för det arbetet.

Svenska Jägareförbundets nuvarande ekonomiska redovisning är av naturliga skäl inte helt anpassat för att exakt kunna redovisa de kostnader som belöper på de områden som jag föreslår skall utgöra det allmänna uppdraget. Jag har dock, tillsammans med Jägareförbundet, försökt göra en uppskattning av hur mycket pengar som kan hänföras till respektive område i mitt förslag. Det underlag som har presenterats av förbundet ger en sammanlagd kostnad, för de av mig föreslagna uppgifterna, på ca 49 miljoner kronor, varav lokalkostnaderna utgör ca 10 %. Dessa beräkningar är emellertid inte exakta utan får ses som en beräknad

Bakgrund

uppskattning av kostnaderna. Jag bedömer dock att om förbundet får det allmänna uppdraget preciserat i enlighet med mitt förslag kan förbundet i sin årliga anslagsframställning mer detaljerat redovisa hur pengarna har använts och avses att användas det påföljande året. Jag bedömer också att de av mig föreslagna verksamheterna inom ramen för det allmänna uppdraget bör rymmas inom 45 miljoner kronor i 2004 års penningvärde.

3 Sakkunnigt inom områdena viltvård och jakt

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall enskilt och i samverkan med berörda myndigheter tillhandahålla kompetens inom områdena viltvård och jakt.

3.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall avge efterfrågade yttranden till myndigheter och tillhandahålla sakkunskap till allmänheten om jakt- och viltvårdsfrågor.

3.2 Verksamhet

Svenska Jägareförbundets roll att tillhandahålla sakkunskap i jakt och viltvårdsfrågor har en lång tradition i Sverige. En viktig del av det allmänna uppdraget har sedan år 1938 varit att Jägareförbundet både centralt och regionalt genom länsjaktvårdsföreningar biträtt myndigheter och enskilda med sakkunnigutlåtanden i jakt- och viltvårdsfrågor. Den sakkunskapen tillhandahålls genom att förbundet avger yttranden och utlåtanden m.m. till myndigheter i frågor som rör viltvård och jakt. Förbundet bedriver även utbildning och ger råd till jägare och andra naturintresserade inom områdena viltvård och jakt.

För att kunna bedriva en effektiv viltvård krävs att det finns en hög kunskap inte bara om själva viltet utan också en kunskap om

samspelet mellan viltet och dess omgivning. Med begreppet viltvård avser jag alla de åtgärder som syftar till att bevara våra viltstammar i naturliga bestånd och att i möjligaste mån se till att viltstammarna inte utvecklas negativt på grund av mänskliga aktiviteter.

En stor del av viltvården innebär rent praktiska åtgärder såsom att vårda naturen. Det är viktigt för viltet att det finns tillgång till foder och vatten. I viltvård ingår det således att t.ex. stödutfodra, anlägga viltåkrar samt att bevara och återställa våtmarker. Även jakten är en del av viltvården och jakten skall bedrivas på biologiskt riktiga villkor och med högt ställda krav på god etik. Jag återkommer till detta lite utförligare under *kapitel 4 Den praktiska jakten och viltvården*.

Att Svenska Jägareförbundet tillhandahåller myndigheter och allmänheten med kompetens inom områdena viltvård och jakt är, enligt min mening, en av grundbultarna i det allmänna uppdraget. I dessa frågor finns en spetskompetens inom Jägareförbundet som jag anser att det är angeläget att den kan bibehållas och utvecklas. Den kompetensen är en värdefull resurs för samhället och bör, enligt min mening, även i fortsättningen tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget.

Svenska Jägareförbundets uppgift som sakkunnig i frågor som rör jakt- och viltvård, inom ramen för det allmänna uppdraget, bör enligt min mening vara att Jägareförbundet skall vara en resurs för myndigheter och allmänheten genom att i jakt och viltvårdsfrågor avge expertutlåtanden och yttranden till myndigheter. Såväl allmänheten som myndigheter skall kunna efterfråga information och få faktauppgifter och sakkunnigutlåtande av förbundet i dessa frågor. Hos förbundet skall såväl allmänheten som myndigheter kunna få neutral information och råd i viltvårds- och jaktfrågor. Förbundets verksamhet som bedrivs inom ramen för det allmänna uppdraget innebär således service till alla oavsett om personen är medlem i förbundet eller inte.

Det innebär även enligt min mening att Svenska Jägareförbundet skall kunna anmodas att till myndigheter avge remissvar i frå-

gor som ingår i det allmänna uppdraget och inte som andra organisationer endast beredas tillfälle att avge yttrande.

Riksdagen instämde år 2000 i regeringens överväganden om principen för den framtida bidragsgivningen till Svenska Jägareförbundet ur viltvårdsfonden. Principen innebär i korthet att Jägareförbundet tills vidare får ett grundbidrag och ett medlemsrelaterat bidrag ur fonden. På längre sikt bör det medlemsrelaterade bidraget ersättas med preciserade uppdrag där ersättningen till organisationen bestäms särskilt för varje uppdrag.

Det är viktigt att Svenska Jägareförbundet har möjlighet att planera sin verksamhet på lite längre sikt och därför bör alltför stora förändringar i den årliga bidragsgivningen undvikas. För att kunna bibehålla den breda kompetens som finns inom Jägareförbundet anser jag att det är viktigt att arbetet kan bedrivas med en viss framförhållning. Om bidraget varierar stort mellan åren blir det, enligt min mening, svårt att behålla och utveckla nödvändig personal som krävs för att förbundet skall kunna upprätthålla den kompetens som behövs i arbetet med att leda delar av viltvården och jakten.

Mot bakgrund av den framtida inriktningen av bidraget ur viltvårdsfonden till Svenska Jägareförbundet bedömer jag att det skulle vara värdefullt om en viss summa pengar ur viltvårdsfonden, utöver det årliga bidraget, anvisades till Naturvårdsverket. Dessa pengar skulle verket ha möjlighet att anvisa till Jägareförbundet som på verkets uppdrag skulle kunna utföra olika akuta projekt som aktualiseras under året. Det skulle, enligt min mening, vara en bra hjälp för verket och ge samhället ett värdefullt bidrag till viltvården och jakten. Mitt förslag är att 500 000 kr ur viltvårdsfonden, som ett första steg, anvisas till verkets förfogande. Medlen skall vid behov, enligt Naturvårdsverkets bedömning, betalas ut av verket till förbundet som ersättning för särskilda projekt som verket anser behöver utföras under året. Det skulle, enligt min mening, vara ett effektivt redskap för att lösa olika akuta problem som uppstår under året och som inte kan förutses vid tiden för den årliga ansökan om medel ur viltvårdsfonden.

Om medlen inte tas i anspråk under året bör de balanseras till nästa år och finnas kvar för samma ändamål under kommande år.

Att det finns ett väl fungerande samarbete mellan Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet bedömer jag vara viktigt för att viltvården och jakten skall kunna bedrivas på bästa möjliga sätt i landet. Den för området ansvariga myndigheten och den största jägarorganisationen, som av riksdagen getts förtroendet att leda delar av jakten och viltvården i landet, bör enligt min mening ha ett nära samråd och samarbete i de frågor som ingår i det allmänna uppdraget. Jag föreslår därför att det läggs fast rutiner för hur och när Naturvårdsverket och Jägareförbundet skall sammanträda i dessa frågor. Enligt min mening skulle det vara bra om verket och förbundet vid olika tidpunkter kunde avsätta ett antal dagar för att tillsammans gå igenom de frågor som är aktuella inom ramen för förbundets allmänna uppdrag. Med tanke på mina förslag i det följande, i fråga om det allmänna uppdraget, är sådana sammanträden av stor vikt. Vid dessa sammanträden bör riktlinjer dras upp för förbundets arbete med aktuella frågor, inom ramen för det allmänna uppdraget, som är angelägna för verket i dess egenskap av ansvarig myndighet på området och för förbundet.

Mitt förslag är att sådana möten regelmässigt bör hållas förslagsvis tre gånger per år. Under mötena bör kortfattade minnesanteckningar föras. Dessa minnesanteckningar bör undertecknas av Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet och sedan biläggas förbundets årliga ansökan om medel ur viltvårdsfonden. Enligt min mening skulle det vara ett enkelt och effektivt sätt att fortlöpande under året kunna aktualisera, diskutera och stämma av frågor inom ramen för förbundets allmänna uppdrag.

3.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet bör i sin årliga ansökan om medel ur viltvårdsfonden ange hur många utlåtanden och yttranden som under året begärts av olika myndigheter och hur många som Jägarförbundet har besvarat. Även minnesanteckningar från sam-

manträden med Naturvårdsverket bör biläggas och en redovisning av tidsåtgång för information till allmänheten som skett på området inom ramen för det allmänna uppdraget inom områdena viltvård och jakt. Dessutom bör en redovisning av förbrukade medel för det gångna året ske och en beräkning av medelsåtgång för nästa år göras för dessa olika aktiviteter.

Beräknad nuvarande kostnad är drygt 6,5 miljoner kronor.

4 Den praktiska jakten och viltvården

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla markägare, jakträttshavare och jägare kunskap och information om praktisk jakt och viltvård

4.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall utbilda och informera markägare, jakträttshavare och jägare i praktisk jakt och viltvård för att på så sätt bidra till att kunskapsnivån hålls på en hög nivå inom dessa områden.

4.2 Verksamhet

Skyldigheten att bedriva viltvård ligger hos den enskilde markägaren oavsett om jakträtten är överlåten eller inte. Om jakten är överlåten delas ansvaret med jakträttshavaren. Markägaren har sedan slutet av 1700-talet jakträtt på sin mark. Det kan liknas vid att markägaren har rätt att på vissa villkor ”skörda” det överskott som viltet producerar.

Den praktiska viltvården och jakten handhas således av markägaren, jakträttshavaren och jägaren. Dessa olika kategorier kan vara en och samma person men jag nämner alla tre kategorierna för det kan i praktiken vara olika personer. Marken kan dessutom vara ägd av ett bolag. I första hand är det, som jag kan se

det, dessa kategorier som har nytta av att ta del av Svenska Jägareförbundets kunskap på området praktisk jakt och viltvård.

Enligt 4 § jaktlagen ingår i viltvården att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd samt att anpassa jakten efter tillgången på vilt. För att åtgärderna utförs och att anpassningen sker svarar markägaren och jakträttshavaren. Viltvård innebär bl.a. att viltbestånden skall bevaras och kunna nyttjas långsiktigt. Inhemska viltbestånd skall i möjligaste mån skyddas mot t.ex. viltsjukdomar från främmande arter. Det innebär att främmande djurarter som etableras i landet skall förhindras att expandera. Många mänskliga aktiviteter påverkar också viltet. Att tala om att en viltart utvecklas fritt är således fel. Det krävs ofta att människan vidtar olika åtgärder för att bevara viltarter eller att ge arten en acceptabel utveckling. Allteftersom viltstammarna förändras, nya arter etableras eller etableras på nya platser, bör Svenska Jägareförbundet inom ramen för det allmänna uppdraget bistå med sin kunskap om viltvård och jakt utifrån de eventuella nya förutsättningarna. Vilka åtgärder som kan behöva vidtas kan vara svårt för den enskilde att avgöra. Ofta krävs därför råd och stöd i dessa frågor.

Utvecklingen i samhället sker snabbt och det gäller även inom områdena jakt och viltvård. För att vara en god jägare och för att bedriva en god viltvård krävs en kontinuerlig utbildning. Om man inte har kunskap om viltet vet man inte om något bör göras, vad som skall göras eller när det skall göras. Det behövs praktisk kunskap om viltvård och jakt för att få ett fungerande samspel i naturen. Det är av stort värde om det finns en samlad "kunskapsbank" inom olika områden. Hos Svenska Jägareförbundet finns en hög kunskap om bl.a. den praktiska jakten och viltvården. Det är, enligt min mening viktigt att den kunskapen tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget. Det kan lämpligen, enligt min mening, ske genom att Jägareförbundet erbjuder olika utbildningar och ger ut konkreta råd. Förbundet kan också anordna kurser, utbildningstillfällen med ett särskilt tema, information på hemsidan och i tidskrifter osv. Förbundet bör även ta till vara och utveckla den regionala och lokala kompetensen i jakt- och

viltvårdsfrågor som finns inom förbundet. Förbundet bör också erbjuda utbildning och rådgivning vid speciella tillfällen eller för specialuppgifter. Det kan tex. vara att ta fram material och informera jägare eller andra grupper som fått ett speciellt uppdrag, tex. eftersök av trafikskadat vilt.

Jakten är, som jag tidigare nämnt, en del av viltvården och det är viktigt att markägaren, jakträttshavaren och jägaren på ett enkelt sätt kan få råd och vidareutbildning i dessa frågor. Jakt skall bedrivas med en hög etik och med viltets bästa för ögonen. Jakten måste också vara säker för andra jägare och allmänheten. För att vara en bra jägare krävs att jägaren ständigt övar samt upprätthåller och utvecklar sin kunskap i jakt och viltvårdsfrågor. Att hantera ett vapen är ett stort ansvar och det krävs ständig övning och ett gott omdöme för att vara en god skytt. Vid all jakt är målet ett säkert dödande skott men det måste finnas en beredskap för att snabbt och effektivt söka upp och avliva ett skadat vilt. I dag skall det därför i princip finnas en lämplig eftersökshund tillgänglig vid all jakt. Det är då viktigt att hunden är tränad på rätt sätt för att kunna utföra sin uppgift. Det är, enligt min mening, en allmän angelägenhet att allt detta sköts med ett stort ansvar. Det är då viktigt att samhället kan erbjuda berörda personer de råd och den utbildning som efterfrågas. Enligt min mening är Svenska Jägareförbundet, som har till ansvar att leda delar av viltvården och jakten, väl lämpat för den uppgiften.

Från samhällets synpunkt är det därför, enligt min mening, angeläget att Svenska Jägareförbundet med sin rikstäckande organisation kan biträda i första hand markägare, jakträttsinnehavare och jägare med råd och information i frågor som rör den praktiska viltvården och jakten.

4.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet bör i sin årliga ansökan om bidrag ur viltvårdsfonden ange hur många och vilka kurser, temadagar m.m. som man har anordnat under året och göra en kostnadsredovisning för detta. Vidare bör förbundet ange den information

som det har tillhandahållit genom att redovisa hur och var information har getts, t.ex. på en hemsida med uppdatering x antal gånger. En kostnadsredovisning skall också göras för detta. På motsvarande sätt bör en uppskattning göras om vad Jägareförbundet avser utföra under det kommande året åtföljt av en kostnadsberäkning.

Beräknad nuvarande kostnad är ca 10,2 miljoner kronor.

5 Viltövervakning

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall dokumentera och sammanställa data om vilttillgång och avskjutningsstatistik.

5.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall bidra till att ansvariga myndigheter har en bred kunskap om det svenska jaktbara viltets tillstånd och utveckling.

5.2 Verksamhet

I viltövervakning ingår att dokumentera olika tillståndsförändringar hos de jaktbara arterna i Sverige. Med jaktbara arter avser jag här *alla* arter som jagas. En bra viltövervakning ger en god grund för att kunna följa viltstammens utveckling och tillstånd. Med en effektiv viltövervakning kan man i god tid upptäcka förändringar i viltstammen. Den ger också en bra kunskap så att avskjutningen kan läggas på rätt nivå.

Många djurarter flyttar mellan olika regioner och länder. Med en effektiv viltövervakning kan man bedöma arternas status i olika länder. Dessa bedömningar utgör ett värdefullt underlag för eventuella förändringar i olika länders jakttider eller jaktsätt. På nationell nivå kan viltövervakningen indikera om det skett för-

ändringar hos viltstammarna. Den informationen kan leda till att vissa jakttider måste ändras eller att vissa skötselåtgärder måste vidtas. Resultatet av viltövervakningen är ett viktigt beslutsunderlag för berörda myndigheter och ger bakgrundsfakta i olika forskningsprojekt. Viltövervakningen ingår också som en del av Naturvårdsverkets miljöövervakning och data från viltövervakningen används även i information till allmänheten.

Naturvårdsverket har i skrivelse som kom in i augusti 2003 till regeringen angående det 16:e miljö kvalitetsmålet föreslagit att ett nytt viltförvaltningssystem bör införas. Verket har i förslaget anfört att det, inom det föreslagna viltförvaltningssystemet, tas fram ett nytt system för älgförvaltning och att det tas fram ett utvecklat system för nationell viltförvaltning. Verket anför att det bör ha det övergripande ansvaret för viltövervakningen, i paritet med övrig miljöövervakning. Verket anför vidare i skrivelserna att myndigheten bör ges i uppdrag att, efter samråd med de areella näringarna, jägarnas organisationer och berörda myndigheter, ta fram förslag till ett nytt viltförvaltningssystem och en utvecklad nationell viltövervakning. Verket anger att senast år 2010 bör ett nytt förvaltningssystem för älg vara infört. Enligt tidsplanen bör också enligt verket senast år 2007 ett utvecklat system för nationell viltövervakning vara framtaget. Enligt verkets förslag bör, i enlighet med nuvarande system för inventering av de stora rovdjuren, viltövervakningssystemet byggas på en kombination av statlig finansiering och ideellt arbete.

Det finns ca 300 000 jägare i Sverige, av dessa är nästan 2/3 medlemmar i Svenska Jägareförbundet. Det faller sig därför, enligt min mening, naturligt att dessa personers erfarenhet och kunnande tas till vara inom viltövervakningen. Jägareförbundet har sedan år 1939 bedrivit viltövervakning i form av avskjutningsstatistik inom olika områden. Statistiken omfattar i stort sett alla jaktbara arter. Sedan en lång tid finns således en riktäckande organisation som samlar in sådan information. Systemet har efterhand förbättrats och utvecklats.

Svenska Jägareförbundets system för viltövervakning kan i korthet beskrivas på följande sätt. Alla jaktlag rapporterar till

jaktvårdskretsar hur många av de olika viltslag som fällt under året. Jaktvårdskretsen sammanställer uppgifterna som lämnas vidare till verksamhetsområdet. Resultatet återrapporteras till jägarna. Utifrån de uppgifter som samlas in beräknas den årliga avskjutningen i olika skalor alltifrån statistik för hela landet till statistik för jaktvårdskretsar. Inom varje verksamhetsområde finns åtminstone en person som svarar för viltövervakning. Alla nivåer inom förbundet är således involverade i detta arbete alltifrån den lokala jägaren till personal på central nivå.

Svenska Jägareförbundet har således under många år byggt upp en rikstäckande organisation och ett arbetssätt för insamling av uppgifter om vilt som fällt under året. Enligt uppgift från Jägareförbundet täcker rapporteringen nästan 11 miljoner hektar.

I fråga om älg har, i Svenska Jägareförbundets regi, sedan år 1985 skett en systematisk insamling av älgobservationer, s.k. älgobs. Metoden innebär att man räknar antalet älgar som man ser under älgjakten. Insamling av älgobservationer sker årligen i hela landet och är ett viktigt instrument för att följa älgstammens utveckling och reproduktion. Fördelen med metoden är att den kan utföras i hela landet oberoende om det finns snö eller inte. År 1998 utökades systemet med ytterligare en rapporteringsblankett avseende björn, varg, lo och järv.

Utveckling och utprovning av nya metoder, när det gäller viltövervakning, sker kontinuerligt. Det pågår t.ex. försök och utvärdering av spillningsinventeringar för klövvilt. Andra metoder är spår- och observationsinventeringar som utvecklas och testas i samarbete med viltforskningen och skogsvårdsorganisationen.

Det är viktigt att det finns en säkerhet i viltövervakningen. Svenska Jägareförbundet har upplyst mig om att det kontinuerligt arbetas med kvalitetssäkring av verksamheten med viltövervakning. Arbete med att förbättra övervakningen pågår hela tiden och man försöker att utnyttja nya rön och nya tekniker. I ett laboratorium i Frankrike utförs t.ex. DNA-analys av djurspillning.

Jag bedömer att det är angeläget att samhället har en så god kunskap som möjligt om det jaktbara viltet och där spelar Svens-

ka Jägarförbundets viltövervakning en väsentlig roll. Kunskapen om framför allt det jaktbara viltets tillstånd och utbredning utgör, enligt min mening, en viktig bas för att över huvud taget kunna bedriva en god viltvård. Jag kan heller inte se att uppgiften kan läggas på någon annan organisation förbundet eller på en myndighet. Det finns, såvitt jag kan bedöm, inte sådana resurser som behövs för uppgiften samlade hos vare sig någon annan organisation eller hos någon myndighet. Jag bedömer också att det skulle vara olyckligt om rapporteringen från Jägareförbundet till samhället skulle bygga på frivillig basis. Det ligger ett stort värde i att samhället kan ställa *krav* på att *skall* utföra inventering och dokumentation av det jaktbara viltet. Hur inventeringen utförs (metoder) kan regleras av Naturvårdsverket i de fall som staten ställer krav på inventering. Inventeringarna är ett viktigt underlag för myndigheter som skall fatta beslut om hur många djur som får fällas, jakttider m.m. Det är också viktigt att arbetet bedrivs kontinuerligt och metodiskt samt att det bedrivs i hela landet. Förbundet är med sina 377 jaktvårdskretsar, enligt min mening, i högsta grad lämpligt för uppgiften. Jag föreslår därför att det även i fortsättningen skall ingå i förbundets allmänna uppdrag att dokumentera och sammanställa utvecklingen hos de jaktbara arterna.

5.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet skall redovisa den dokumentation och sammanställning som under det gångna året har gjorts av de jaktbara arterna åtföljt av en kostnadsredovisning. Jägarförbundet skall för det kommande året ange planerad verksamhet och en kostnadsberäkning för denna.

Beräknad nuvarande kostnad är ca 3 miljoner kronor.

6 Älgförvaltning

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall samordna och stödja älgförvaltningsarbetet strategiskt och operativt på lokal nivå och ta ansvar för att ett lokalt samråd kommer till stånd.

6.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall, genom att samordna och stödja älgförvaltningsarbetet strategiskt och operativt på lokal nivå, medverka till nå målet med en väl sammansatt älgstam i balans med betestillgången.

6.2 Verksamhet

Jakt efter älg regleras särskilt i jaktlagstiftningen. I 33 § jaktlagen anges bl.a. att jakt efter älg endast får ske efter licens som meddelas av länsstyrelsen och inom ett område som länsstyrelsen har registrerat (licensområde). Detta gäller dock inte om jakten avser älgkalv.

Ett licensområde skall vara så stort och av sådan beskaffenhet i övrigt att det är lämpat för älgjakt. Länsstyrelsen får vägra att registrera ett område som licensområde eller besluta om avregistrering om området inte medger en årlig avskjutning av minst ett vuxet djur.

I 3 § jaktförordningen föreskrivs att ett område som har sådan beskaffenhet och arrondering att det medger vård av en i huvudsak egen älgstam får av länsstyrelsen registreras som älgskötselområde. Inom älgskötselområde sker jakt efter älg utan licens.

För älgskötselområde skall dock finnas en skötselplan. Enligt Naturvårdsverkets föreskrifter och allmänna råd om administration av jakt efter älg, kronhjort och stora rovdjur m.m. (NFS 2002:19) bör skötselplan för älgskötselområde införas i samband med att ansökan om registrering ges in till länsstyrelsen. I skötselplanen bör bl.a. anges vilka åtgärder som skall vidtas för att begränsa skador av älg på grödor och skog samt risk för trafikolyckor orsakade av älg.

Licensområden för älg delas in i A-, B- och enkalvsområden. Arealkravet i ett s.k. A-licensområde bör enligt Naturvårdsverkets tidigare nämnda föreskrifter och allmänna råd inte sättas så lågt att det blir fördelaktigt att dela upp A-områdena i mindre områden. Området bör vidare enligt verket vara sammanhängande. Vid registrering av ett B-licensområde bör särskilt beaktas bl.a. om jakträttshavaren ansökt om men vägrats ansluta marken till angränsande licensområde. Vidare bör beaktas om angränsande licensområde tillstyrkt registrering och om det finns fler jägare inom ett mindre område som inte alla utan vidare kan beredas plats i en ny jaktgemenskap. För registrering av B-licensområde bör arealen inte vara mindre än 5 hektar.

Enligt 33 § jaktlagen får ett område registreras som licensområde med tilldelning av ett valfritt djur om året om det finns särskilda skäl för en sådan registrering eller för en älgkalv om året om området har en sammanhängande areal av minst 20 hektar.

Enligt 5a § jaktförordningen skall jakträttshavaren för områden som länsstyrelsen har registrerat för jakt efter älg anmäla jaktresultat till länsstyrelsen inom två veckor efter jakttidens utgång även om inte något djur har fällts. Om älg fälls i andra fall skall jakträttshavaren anmäla detta till länsstyrelsen inom två veckor efter jakttidens utgång eller om djuret fällts under annan tid med stöd av särskilt tillstånd, inom två veckor efter det att älg fällts.

Ansvariga myndigheter på området älgförvaltning är bl.a. länsstyrelsen, Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen. Deras uppgifter på området framgår av jaktlagstiftningen och dess följdregleringar. Svenska Jägareförbundet har en lång erfarenhet och en samlad bred kunskap om älgfrågor. Även på älgförvaltningsområdet föreslår jag därför att Jägareförbundets kompetens tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget. Jägareförbundet bör i första hand bidra med sin kunskap om älgförvaltning till ansvariga myndigheter. Det är emellertid myndigheterna som utvärderar och sätter gränser för älgstammens negativa påverkan på t.ex. skogsproduktionen. Det är således länsstyrelsen som gör den slutliga avvägningen och beslutar om hur stor avskjutningen av älg skall vara. Detta gäller dock inte Älgskötselområden, där styr älgskötselplanen förvaltningen och avskjutningen beslutas inom Älgskötselområdet. Hur många älgar som skall få fällas inom ett område kräver en avvägning mellan olika mot varandra stående intressen. Inför dessa viktiga beslut behöver länsstyrelsen ett så korrekt och komplett underlag som möjligt och där utgör enligt min mening förbundets kompetens en värdefull resurs. Samhället bör således inom ramen för det allmänna uppdraget kunna ställa krav på att förbundet bidrar med sin kunskap på området så att länsstyrelsens beslutsunderlag blir så komplett som möjligt.

Ett underlag för länsstyrelsens beslut om tilldelning av det antal älgar som får fällas finns i det protokoll som förs vid det s.k. lokala samrådet. Det lokala samrådet bygger på en överenskommelse mellan Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund–Landbygdens jägare, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsägarna och LRF/Skogsägarna. Samrådet förs på lokal nivå och avsikten är att i första hand behandla älgfrågor. Sammansättningen av representanter vid det lokala samrådet kan variera beroende på lokala förhållanden. Regelmässigt bör dock enligt överenskommelsen ingå representanter för jägarna och markägarnas organisationer samt representanter för större markägare. Jägarnas och markägarnas organisationer bör ha lika antal representanter i samrådsgruppen. Skogsvårdsstyrelsen skall alltid kallas till mötena. Till

samrådet skall företrädarna samla uppgifter som är av betydelse inom respektive "sektor".

Enligt överenskommelsen bidrar bl.a. jägarna med avskjutningsstatistik, bedömningar om älgstammens storlek och sammansättning. Markägarna bidrar med uppgifter om skador på gröda och skog och om förändringar i skogsbruket som kan påverka framtida foderutbud för viltet.

Syftet med samrådet är enligt överenskommelsen att ta fram en översiktlig älgvårdsplan för ett distrikt för att nå det övergripande målet med en älgstam i balans. Resultatet av samrådet redovisas i ett protokoll. Om gruppen inte är enig skall de olika uppfattningarna redovisas i protokollet. Protokollet skickas därefter in till länsstyrelsen, parterna och länsjaktvårdsföreningen. Länsviltnämnden behandlar samrådsförslaget och lämnar en rekommendation till länsstyrelsen.

På många håll i landet fungerar det lokala samrådet bra. Jag har emellertid blivit informerad om att det lokala samrådet i vissa fall inte har fungerat på det sätt som parterna har avsett. Min bedömning är dock att resultatet av det lokala samrådet utgör ett viktigt underlag inför länsstyrelsens beslut om tilldelning av älgar. Enligt min mening bör alla möjligheter tas till vara för att länsstyrelsen skall ha ett så brett och riktigt underlag som möjligt när den skall fatta beslut om hur många älgar som skall få fällas inom ett område. Det är enligt min mening särskilt angeläget att då ta till vara den lokala kompetensen som finns inom respektive område. Vid det lokala samrådet finns således möjlighet för de närmast berörda intressenterna såsom jägarnas och markägarnas organisationer och större markägare, att inför länsstyrelsens tilldelningsbeslut bidra med den lokala kunskapen och kompetensen på området. Jag vill dock betona att det är viktigt att det lokala samrådet fungerar på det sätt som överenskommelsen innebär.

Jag föreslår därför att formerna för det lokala samrådet "stramas upp" på ett sådant sätt att det tydligt ges ett ansvar till Svenska Jägareförbundet för att ett lokalt samråd kommer till stånd. Jägareförbundet som med sin organisation täcker hela lan-

det bör inom ramen för det allmänna uppdraget därför få till uppgift att ta ansvar för att ett lokalt samråd kommer till stånd. Det bör enligt min mening vara en del av det allmänna uppdraget eftersom det är väsentligt att det i länsstyrelsens beslutsunderlag finns med den lokala bedömningen av älgstammens storlek och betestillgång. Förbundets uppgift bör, enligt min mening, således vara att sammankalla berörda parter till lokalt samråd och att ta ansvar för att det hålls ett sammanträde med syfte att upprätta en översiktlig älgvårdsplan för distriktet i enlighet med av samhället uppställda mål.

I en skrivelse daterad i juli 2004 som har lämnats in till regeringen finns ett förslag till en ny organisation av älgförvaltningen. Förslaget är undertecknat av Svenska Jägareförbundet, Jägarernas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund, Skogsindustrierna, Stora Enso Skog AB, Bergvik Skog AB, Korsnäs AB, SCA Skog AB, Holmen Skog AB, Sveaskog AB Södra Skogsägarna, SÅGAB, Weda Skog AB och Såg i Syd.

Förslaget innebär ett nytt organisatoriskt system för älgförvaltningen där de flesta beslut i älgfrågor föreslås fattas på lokal nivå. Länsstyrelsen skall enligt förslaget dela in landet i viltförvaltningsområden. Förvaltningen inom viltförvaltningsområdet skall grundas på vissa insamlade data där viltets rörelser och vandringsbenägenhet avgör områdets utformning och storlek. Området skall dock vara minst 50 000 hektar. Skogsvårdsorganisationen ges inom ramen för sitt myndighetsansvar enligt förslaget ansvar för utveckling och genomförande av skade- och betesinventeringar samt prognoser för betestillgång. Svenska Jägareförbundet skall enligt förslaget inom ramen för det allmänna uppdraget få särskilda resurser och ansvar för att samla in och bearbeta data om älgstammens utveckling inom förvaltningsområdena. Inom varje förvaltningsområde skall enligt förslaget vidare finnas en lokal samrådsgrupp i enlighet med den struktur som finns för det nuvarande lokala samrådet.

Förslaget innebär även att nuvarande regler om älgskötselområden och de olika typerna av licenser, enkalvsområden och kalv-

jaktsområden tas bort. Även registreringsförfarandet hos länsstyrelsen skall enligt förslaget tas bort.

Förslaget innebär att jaktmarkerna organiseras i förvaltningsområden som består av befintliga eller nya älgjaktsområden. Inom förvaltningsområdet upprättas en förteckning över de älgjaktsområden som ingår i förvaltningsområdet med uppgifter om företrädare och areal. Förslaget innebär vidare att den föreslagna samrådsgruppen inom förvaltningsområdet skall fördela avskjutningsnivåer. De älgjaktsområden som inte vill ingå i någon samverkan tilldelas enligt förslaget en gemensam avskjutningskvot utifrån fastställd avskjutningsnivå inom förvaltningsområdet och jakten avlyses när kvoten är förbrukad.

Det är svårt att i utredningen i detta skede ha en helt klar uppfattning om hur ett eventuellt nytt system för älgjakten kommer att se ut. Eftersom förslaget nyligen har getts in till regeringen vill jag emellertid kort kommentera hur Svenska Jägareförbundets arbete inom ramen för det allmänna uppdraget skulle kunna utföras i en eventuellt ny älgjaktförvaltning. Min bedömning är att Jägareförbundet även med det föreslagna systemet bör ha en väsentlig roll att utföra inom ramen för det allmänna uppdraget. Förbundet bör, såvitt jag nu kan bedöma, i det föreslagna systemet inom ramen för det allmänna uppdraget ha ett ansvar för insamling och bearbetning av insamlade uppgifter om älgstammens utveckling inom förvaltningsområdena. Vidare bör förbundet inom ramen för det allmänna uppdraget även i det föreslagna systemet ha ansvar för att ett lokalt samråd kommer till stånd.

6.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet skall redovisa vilka åtgärder som det vidtagit i fråga om att samordna och stödja älgförvaltningsarbetet på lokal nivå. Jägareförbundet skall vidare redovisa de lokala samråd som hållits. Förbundet skall ange kostnaderna för dessa verksamheter och en beräkning av kostnaderna för det kommande året.

Beräknad nuvarande kostnad är knappt 10 miljoner kronor.
Beräknad initial kostnad med den nya föreslagna organisationen
av älgförvaltningen är ca 12,8 miljoner kronor.

7 Rovdjursförvaltning

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall i samverkan med Naturvårdsverket och länsstyrelserna ta fram och tillhandahålla fakta om rovdjursförekomsten.

7.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall medverka i rovdjursfrågor på ett aktivt sätt och vara en resurs i samhällets rovdjursförvaltning.

7.2 Verksamhet

Staten har ansvaret för den övergripande rovdjursförvaltningen. Naturvårdsverket har en central roll i arbetet med förvaltningen av rovdjuren. Det är i praktiken verket som genom sin tillämpning av jaktlagen och jaktförordningen genomför den svenska rovdjurspolitiken. Verket utformar i samråd med länsstyrelsen hela verksamheten med inventering av de stora rovdjuren som en del av miljöövervakningen.

Länsstyrelsen har dock det regionala ansvaret för faunan. Det är därför länsstyrelsens uppgift att samordna inventeringen av de stora rovdjuren och sammanställa rapporter om utvecklingen. Till varje länsstyrelse finns knuten en viltvårdsnämnd som är länsstyrelsens rådgivande organ i viltvårdsfrågor. Några länsstyrelser har tagit initiativ till att bilda särskilda rovdjursgrupper. I

några län är de knutna till viltvårdsnämnderna. Länsstyrelserna i Norrbotten, Västerbotten, Jämtland och Dalarnas län utför i renskötselområdet årliga inventeringar av järv, lo och varg. Inventeringarna sker i samverkan med samebyarna. Resultatet av inventeringarna sammanställs av länsstyrelserna. Utanför renskötselområdet organiserar Svenska Jägareförbundet på uppdrag av länsstyrelserna sådana inventeringar. Det är således länsstyrelsen som enligt Naturvårdsverkets föreskrifter har det övergripande ansvaret för inventeringarna medan Jägareförbundet gör stora insatser i fält.

Riksdagen beslutade den 29 mars 2001, efter förslag från regeringen, om en sammanhållen rovdjurspolitik för att säkerställa att de fem rovdjursarterna björn, järv, lo, varg och kungsörn långsiktigt skall finnas kvar i den svenska faunan. Riksdagens beslut innebär bl.a. att det fastställs miniminivåer för de arter som uppnått ett sådant antal djur att de åtminstone kortsiktigt bedöms ha en livskraftig stam. De för utredningen aktuella arterna är i detta avseende björn och lo. Målet för dessa arter är att djuren ökar i antal utöver respektive miniminivå till sådana nivåer att de med större säkerhet långsiktigt kan bevaras i den svenska faunan.

För de arter som ännu inte nått ett sådant antal djur att artens överlevnad kan anses vara säkrad i ett längre perspektiv, dvs. varg och järv, fastställs etappmål i stället för miniminivåer. Innan etappmålen nås bör skydds jakt tillåtas i mycket begränsad omfattning. När etappmålet är nått görs en förnyad bedömning av stammens utveckling och den framtida förvaltningen av stammen. När jag i det följande talar om rovdjur avser jag endast de för det allmänna uppdraget aktuella arterna, dvs. björn, varg, järv och lo.

En viktig förutsättning för en aktiv rovdjursförvaltning är att det fortlöpande samlas in fakta om rovdjursstammens storlek, dess utbredning och dess inverkan på bytesdjur. Om man skall kunna följa rovdjursstammens utveckling och utbredning är det viktigt att inventeringsverksamheten samordnas mellan länen och att man använder tillförlitliga metoder. En sådan samordning

sker redan i dag och i den samordningen utgör Jägareförbundet med sin rikstäckande organisation en viktig resurs.

Ett flertal jakt- och naturvårdsorganisationer har under åren utfört ett värdefullt arbete med rovdjursinventeringar. Dessa organisationer har naturligtvis sin givna plats i inventeringsarbetet även i framtiden. Inom ramen för det allmänna uppdraget bedriver Jägareförbundet sedan många år en omfattande verksamhet i syfte att ta fram fakta om rovdjursförekomst genom bl.a. en omfattande inventeringsverksamhet. Rent praktiskt utförs arbetet genom t.ex. dokumentation av rovdjursobservationer och radiopejling av rovdjur. Förbundet samverkar i dessa frågor med andra intressegrupper, regionala myndigheter, forskare m.fl. Förbundet har också under ett antal år varit en värdefull resurs för myndigheterna i inventeringsarbetet.

När det gäller kunskap om det antal björnar som vi har i landet har man för att öka säkerheten av de slutsatser som dras av inventeringen omhändertagit spillning från björn. Spillningen har sedan DNA-analyserats i Frankrike. Resultatet av den inventeringen är att vi i dag har en bättre kunskap än tidigare om hur många björnar vi har i landet.

Det är, enligt min mening, viktigt att i det arbetet ta till vara den rikstäckande och kompetenta organisation som Svenska Jägareförbundet utgör. Jag anser därför, i enlighet med riksdagens beslut om rovdjurspolitiken, att Jägareförbundets arbete med inventeringar av de stora rovdjuren skall utgöra en del av det allmänna uppdraget på så sätt att förbundet på uppdrag av länsstyrelsen skall medverka i inventeringsarbetet av de stora rovdjuren. Förbundet bör inom ramen för det allmänna uppdraget tillhandahålla en organisation som kan hjälpa till med t.ex. insamling av spillning från rovdjur.

Det är viktigt att sprida kunskap om rovdjuren genom information för att öka förståelsen för rovdjurspolitiken. Naturvårdsverket har därför vidtagit en rad åtgärder för att öka informationen om rovdjuren. Verket har bl.a. inrättat ett Råd för rovdjursfrågor och de länsstyrelser som har fasta rovdjursstammar har bildat regionala rovdjursgrupper. Verket har även sedan år 2003

tagit fram en kommunikationsstrategi där rovdjursfrågor är en viktig del av strategiarbetet. Naturvårdsverket avsatte för rovdjursinformation år 2003 ca 3 miljoner kronor och för år 2004 beräknas åtgången till ca 4 miljoner kronor. Verket anordnar vidare sedan år 2003 årliga möten med Rådet för rovdjursfrågor och de regionala rovdjursgrupperna. Syftet är att uppnå en kompetensutveckling och att skapa ett forum för utbyte av erfarenheter. Verket ger också bidrag till olika aktiviteter som syftar till att ge information om rovdjur såsom bl.a. rovdjursutställningar och symposium.

Det finns ett stort behov av att diskutera och utbyta information om rovdjur. Naturvårdsverkets insatser och de olika rovdjursgrupper som finns i dag fyller en viktig funktion i det avseendet. I dessa grupper kan diskuteras de konflikter som rovdjuren ger upphov till. Gruppernas arbete är också ett sätt att öka öppenheten för rovdjursfrågor. Svenska Jägareförbundets medverkan i dessa olika rovdjursgrupper är, enligt min mening, viktig inte minst för att garantera den lokala förankringen. Jägareförbundet bör således, enligt min mening, inom ramen för det allmänna uppdraget även ingå i olika "rovdjursarbetsgrupper" som bildas eller har bildats av olika myndigheter. Jag tänker i första hand på regionala rovdjursgrupper och verkets Rovdjursråd. Men även i andra liknande grupper som eventuellt bildas i framtiden bör förbundet ingå inom ramen för det allmänna uppdraget.

I praktiken bedriver Svenska Jägareförbundet en omfattande informationsverksamhet om rovdjur. När allmänheten har frågor om rovdjur vänder de sig ofta till Jägareförbundet. Många personer ringer till förbundet för att få upplysning om hur man t.ex. skall göra för att freda sig från rovdjur. Oftast gäller frågorna varg och lodjur. Allmänheten frågar även om vilka regler som gäller och var och när det har observerats rovdjur i respektive hemtrakt.

Under arbetets gång har jag diskuterat med Naturvårdsverket och Svenska Jägareförbundet om Jägareförbundet skall ha ett visst ansvar för information om rovdjur inom ramen för det allmänna uppdraget. Verket har varit tveksamt till att en sådan in-

formationsverksamhet skall rymmas inom ramen för det allmänna uppdraget. Orsaken är att förbundet har antagit en egen rovdjurspolicy som avviker från den av riksdagen beslutade svenska rovdjurspolitiken. Det kan då vara svårt för ett förbund att informera om den svenska rovdjurspolitiken samtidigt som man inte delar den uppfattningen. Det finns en risk för att informationen om vad som gäller i Sverige samtidigt kompletteras med förbundets egen rovdjurspolicy. Det kan på så sätt bli en otydlighet om vad den svenska rovdjurspolitiken innebär.

I verkligheten finns det dock ett stort tryck från allmänheten på Svenska Jägareförbundet att informera om rovdjursfrågor. Det är en kanal som skulle kunna avlasta Naturvårdsverket i informationsarbetet. Jag är dock mot bakgrund av verkets synpunkter inte beredd att nu föreslå att Jägareförbundet skall ha ett informationsansvar i fråga om rovdjur inom ramen för det allmänna uppdraget. Jag anser dock att det skulle vara bra om verket och förbundet kunde komma överens om ett sätt där förbundet skulle kunna avlasta verket i det massiva informationssökandet om rovdjur som finns hos allmänheten. Naturvårdsverket kan t.ex. utarbeta material med information om rovdjur som skulle kunna tillhandahållas av förbundet. I de återkommande samtal som jag tidigare har föreslagit skall föras mellan verket och förbundet bör, enligt min mening, denna fråga kunna lösas på ett konstruktivt sätt.

7.3 Mätbarhet

I Svenska Jägareförbundets årliga ansökan till regeringen om medel ur viltvårdsfonden bör arbetet med inventering av rovdjur redovisas särskilt. För att kunna mäta Jägareförbundets insatser i ekonomiska termer bör vissa parametrar ingå i förbundets redovisning av det gångna året och för det kommande året. Förbundet bör därför för det gångna året ange sina olika insatser i mått av timmar eller dagar för de olika uppgifterna. Man kan t.ex. ange att x antal personer i olika län har deltagit i inventeringsarbete under y antal timmar eller dagar. Vidare bör anges vilka olika

Rovdjursförvaltning

rovdjursgrupper som förbundet har deltagit i. Insatserna bör preciseras med uppgift om hur många sammanträden som man har deltagit i och hur många dagar som har använts för ändamålet.

I framställning om medel för kommande år bör på motsvarande sätt en bedömning av tidsåtgång för olika arbetsinsatser anges.

Beräknad nuvarande kostnad är ca 3,5 miljoner kronor.

8 Förvaltning av jaktbara viltarter

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall följa de jaktbara viltstammarnas utveckling och till myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare bistå med råd och förslag till åtgärder för viltvården och jakten.

8.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall bidra till att öka kunskapen om det jaktbara viltets utveckling och ge service i dessa frågor till myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare.

8.2 Verksamhet

Vi betraktar viltet som en naturlig och självklar del av vår miljö. För att vi skall kunna göra det är det viktigt att viltet genom lämpliga åtgärder ges det skydd som behövs för varje art och för samspelet mellan de vilda arterna och miljön.

Viltvården är primärt markägarens ansvar. Om jakten är överlåten delas, som jag tidigare nämnt, ansvaret med jakträttshavaren. De skall se till att viltbeståndet får skydd och stöd. Det är också viktigt att jakten anpassas efter tillgången på vilt. Hänsyn måste också tas till flera olika intressen och det kan ibland bli fråga om en balansgång mellan motstridiga intressen. Jägaren kan

t.ex. vilja ha ett stort viltbestånd. Detta måste vägas mot bl.a. risk för skogsskador och risk för trafikolyckor med vilt.

Alla viltarter har heller inte samma krav på miljön. Många viltarter vill emellertid ha en varierande natur och miljö. Sverige består av många olika landskapstyper och klimatet i norra Sverige skiljer sig från klimatet i södra Sverige. Vissa arter har passande livsmiljö i hela Sverige, t.ex. rådjur och älg, andra arter finns längs kusterna, t.ex. ejder. Några arter hör hemma endast i Norrland och några arter hör hemma framför allt i södra Sverige.

Jakt bedrivs i hela landet och Svenska Jägareförbundet har med sin rikstäckande organisation en bred kunskap om viltvård och jakt och en god möjlighet att upptäcka eventuella förändringar när det avser det jaktbara viltet.

Jag föreslår mot bakgrund av detta att Svenska Jägareförbundet inom ramen för det allmänna uppdraget skall bistå myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare med kompetens i frågor som avser markanvändning och miljöfrågor relaterade till viltvård och jakt. I många frågor är det viktigt att redan i planeringskedet beakta konsekvenser för skogsskador, trafikolyckor med vilt och andra aspekter som är relaterade till viltet. Jag tänker på t.ex. en vägsträckning. I sådana fall kan det ofta behövas att man i ett tidigt skede tar med i bedömningen hur olika åtgärder kan påverka viltet. Det tar ofta lång tid från det att en väg planeras till dess att den är färdigställd. Därför är det viktigt att så tidigt som möjligt ha tillgång till alla fakta. Det är enligt min mening en lämplig uppgift för förbundet att inom ramen för det allmänna uppdraget bistå med sin kunskap i frågor som rör konsekvenser för de vilda djuren. Jägareförbundet bör således ge råd till myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare i ett tidigt skede när en inte obetydlig ändring av markanvändningen planeras.

Svenska Jägareförbundets allmänna kompetens om vilt bör även tas till vara inom ramen för det allmänna uppdraget. Jag anser att Jägareförbundet även bör vara myndigheter, markägare, jakträttshavare och jägare behjälpligt i frågor som rör vad som kan anses vara lämpliga viltbestånd.

Jag har under *kapitel 5 Viltövervakning* föreslagit att Svenska Jägareförbundet skall dokumentera och sammanställa data om vilttillgång och avskjutningsstatistik. En grund för det arbetet är naturligtvis att förbundet även skall följa de jaktbara arternas utveckling. Jag poängterar detta särskilt även under detta kapitel eftersom det enligt min mening utgör en bas för att förbundet skall kunna tillföra kunskap om bl.a. konsekvenserna för viltet vid vissa miljöåtgärder. Det tar lång tid att bygga upp lämpliga viltbestånd. Det är därför värdefullt för samhället att kunna ställa krav på att förbundet följer viltets utveckling och att samhället har rätt att ta del av förbundets kunskap om viltvård och jakt inom ramen för det allmänna uppdraget.

8.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet bör redovisa tidsåtgång för arbete med upplysningar till myndigheter, markägare och jägare i markanvändnings- och miljöfrågor relaterade till viltvård och jakt. På motsvarande sätt bör en tidsberäkning anges för det kommande året.

Beräknad nuvarande kostnad är drygt 6 miljoner kronor.

9 Vilt och Vetande

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla fakta om de jaktbara viltarterna och förmedla viss information om viltforskning.

9.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla lättillgänglig information om vilt och viss viltforskning

9.2 Verksamhet

Vilt och Vetande är Svenska Jägareförbundets enhet för information om vilt och viltforskning. Vilt och Vetande kan nås via Jägareförbundets hemsida www.jagareforbundet.se/viltvetande/. Syftet med Vilt och Vetande är enligt förbundet att öka tillgängligheten av aktuell biologisk och vetenskaplig kunskap om det jaktbara viltet.

På webbsidan lämnas information om artfakta och forskning m.m. Det finns även en frågelåda med möjlighet för allmänheten att ställa frågor om vilt. Frågor och svar som bedöms ha ett allmänt intresse publiceras på webbsidan.

Artfakta innehåller lättlästa fakta men också grundliga beskrivningar bl.a. om viltartens biologi och ekologi. Vilt och Vetande har byggt upp sådana fakta för ca 50 olika viltarter och det

finns möjlighet att välja den nivå på fakta som efterfrågas – arten i korthet, lite mer fakta eller detaljerad artpresentation. En detaljerad artpresentation finns för arterna rådjur, skogshare, varg, vildsvin och älg.

Vilt och Vetande innehåller även information om aktuell viltforskning i Sverige. Den innehåller en redogörelse för var forskning bedrivs och anger vilka projekt som pågår. I en särskild nyhetspalt informeras om olika vetenskapliga nyheter. I de s.k. nyhetsbrev som finns för olika ämnen presenteras under olika teman fördjupad information från viltforskningens område.

Information inom ramen för det allmänna uppdraget skall vara saklig, objektiv och den skall vara tillgänglig för alla. Jag har inhämtat från Svenska Jägareförbundet att Vilt och Vetande är uppbyggt på det sättet och arbetar med den intentionen. Vilt och Vetande är, enligt min mening, en lättillgänglig och en bra källa för allmänheten att inhämta kunskap från om det jaktbara viltet. Vilt och Vetande är också ett stöd för den personal som skall arbeta med olika arbetsuppgifter inom ramen för Jägareförbundets allmänna uppdrag.

Det är viktigt att informationen som finns på webbplatsen Vilt och Vetande fortlöpande uppdateras. Det är ett grundläggande krav för att verksamheten skall kunna fungera på ett tillfredsställande sätt. Det är en personalintensiv uppgift att kontinuerligt bevaka forskningsrön och andra nyheter inom ett så stort område som Vilt och Vetande täcker och samtidigt hålla webbsidan uppdaterad. Jag bedömer att Vilt och Vetande fyller en viktig funktion när det avser att förmedla saklig information till allmänheten om det jaktbara viltet och om viss forskning på området. Vilt och Vetande är en webbplats som, enligt uppgift, besöks ca 50 000 gånger per år.

Jag anser att en del av ansvaret för att leda delar av viltvården och jakten i landet också innebär en skyldighet att informera om fakta om det jaktbara viltet och de senaste forskningsrönen. Det är, enligt min mening, viktigt att samhället kan *ställa krav* på att Jägareförbundets information i dessa frågor är objektiv och saklig samt att informationen är tillgänglig för alla oberoende om

personen är medlem i Svenska Jägareförbundet eller inte. För att Vilt och Vetande även i framtiden skall vara en objektiv kunskapskälla för allmänheten i frågor om det jaktbara viltet och om viss forskning bedömer jag att arbetet med den informationen bör utgöra en del av Jägareförbundets allmänna uppdrag.

9.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet bör ange hur många besök som webbsidan Vilt och Vetande har haft under året och i korthet redogöra för information som har lämnats på webbsidan. Vidare bör anges med vilka intervall som sidan uppdateras. Jägareförbundet bör ange kostnader för arbetet med Vilt och Vetande under det gångna året och en kostnadsberäkning bör göras för det kommande året.

Beräknad nuvarande kostnad är ca 3 miljoner kronor.

10 Skyddsjakt

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall biträda myndigheter, markägare och jakträttsinnehavare med kompetens och rådgivning i det praktiska genomförandet vid skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder.

10.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall genom att tillhandahålla kompetens bidra till att det finns en hög kunskap hos myndigheter, markägare och jakträttsinnehavare om praktisk jakt och viltvård vid skyddsjakt och andra skadeförebyggande åtgärder.

10.2 Verksamhet

Allt vilt är i grunden fredat och får bara jagas om det följer av jaktlagen eller av föreskrift eller beslut som meddelats med stöd av lagen. Vilt får således jagas under allmän och särskild jakttid (licens) eller som skyddsjakt.

Enligt 7 § jaktlagen får, om det på grund av ett viltbestånds storlek finns påtagliga risker för trafikolyckor eller för allvarliga skador av vilt, den myndighet som regeringen bestämmer besluta om jakt för att förebygga eller minimera dessa risker. Enligt 8 § jaktlagen får regeringen om förekomsten av en viss viltart innebär betydande skaderisker, föreskriva att den myndighet som re-

geringen bestämmer, får besluta om sådan jakt som avses i 7 § jaktlagen.

I 24 § jaktförordningen föreskrivs att beslut enligt 7 § jaktlagen meddelas av Naturvårdsverket i fråga om jakt efter björn, varg, järv, lo eller säl samt efter rovfåglar och ugglor. I andra fall meddelas beslutet av länsstyrelsen. Verket får delegera till länsstyrelserna om att besluta om viss skyddsjakt på enskilda individer av björn och lo.

Med skyddsjakt avses jakt som bedrivs för att förebygga vissa skador av vilt. Bestämmelser om skyddsjakt finns i 7–9 §§ jaktlagen och 23a–29 §§ jaktförordningen.

I jaktförordningens bilaga 4 anges att skyddsjakt utan särskilt tillstånd får bedrivas efter de arter och under den tidsperiod som anges i bilagan. Om det behövs för att förebygga skada får t.ex. kanadagås som uppträder vid fält med oskördad gröda eller som orsakar sanitär olägenhet jagas under hela året. Många för landet främmande arter som av olika skäl inte bör få etableras här eller som anses vara särskilt skadebringande får också jagas under hela året. Även dessa arter finns angivna i bilaga 4 till jaktförordningen.

Det kan således finnas olika skäl för skyddsjakt. Behov kan uppstå som följd av oacceptabla skador, t.ex. skador av gäss på odlad mark. Det kan också finnas sanitära problem orsakade av kråkfåglar, duvor eller rådjur i tätorter eller av fåglar som uppehåller sig på flygplatser. Ofta är det nödvändigt att skjuta djuren vid skyddsjakt och ibland kan problemen lösas genom att djuren fångas.

Svenska Jägareförbundet har en bred kunskap om det jaktbara viltet och om praktisk jakt. Redan i dag yttrar sig Jägareförbundet i stort sett regelmässigt över ansökningar om skyddsjakt. Det förekommer också ofta att förbundet ger råd om hur skador kan förebyggas. Vidare kan förbundet hjälpa till med att hitta andra metoder än jakt med vapen för att komma till rätta med aktuellt problem.

Erfarenheten har visat att behovet av sakkunskap i frågor om praktisk skyddsjakt är stor. Jag anser att det är en lämplig upp-

gift för Svenska Jägareförbundet att inom ramen för det allmänna uppdraget biträda med sin kompetens och ge råd i det praktiska genomförandet vid skyddsjakt. Mitt förslag innebär inte att Jägareförbundet skall "ta över" någon del av själva skyddsjakten. Min avsikt är att förbundets sakkunskap inom den praktiska jakten och viltvården skall tas till vara och komma samhället till del.

En speciell del av skyddsjakten är den som bedrivs i tätorter på uppdrag av kommunerna. De personer som har fått uppdraget att vara s.k. kommunala skyttar svarar för en decimering av kråk- och viltfåglar, stadsduvor, vildkatter och grävlingar. Uppgiften är svår och Svenska Jägareförbundets kunskap kan i dessa fall tas i anspråk. Själva utförandet av sådan jakt bör dock, enligt min mening, inte ingå i det allmänna uppdraget.

Svenska Jägareförbundet skall således, enligt min mening, inom ramen för det allmänna uppdraget inte bedriva själva skyddsjakten utan med sin samlade kunskap vara en resurs för myndigheter, kommuner, markägare och jakträttsinnehavare.

När det gäller skyddsjakt efter de stora rovdjuren bör enligt min mening samma ordning gälla, nämligen att Jägareförbundet skall utgöra en resurs som myndigheter och andra i förekommande fall kan inhämta kunskap hos.

10.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet skall redovisa avgivna yttranden till myndigheter i frågor om skyddsjakt. Jägareförbundet bör redovisa tidsåtgång och kostnader för detta. På samma sätt bör tids- och kostnadsredovisas kontakter med kommuner, markägare och jakträttsinnehavare i dessa frågor. Förbundet bör för det kommande året på motsvarande sätt göra en bedömning av tidsåtgång och en beräkning av kostnader för detta arbete.

Beräknad kostnad är ca 2,5 miljoner kronor.

11 Vilt och trafik

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla kompetenta jägare som kan vara polis och övriga myndigheter behjälpliga i arbetet med eftersök av trafikskadat vilt.

11.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall genom att tillhandahålla kompetenta eftersöksekipage bidra till att minska lidandet för trafikskadat vilt.

11.2 Verksamhet

I genomsnitt inträffar ca 35 000 viltolyckor per år i trafiken i Sverige. De flesta djur som skadas i trafiken är rådjur, drygt 20 000 per år, därefter är det älg, ca 3 500 per år, som oftast är inblandat i trafikolyckor med vilt.

Enligt 40 § jaktförordningen finns en skyldighet för förare av motordrivna fordon att märka ut den plats där bl.a. rådjur eller älg skadats eller dödats vid sammanstötning med fordonet. Vidare skall närmaste polismyndighet underrättas.

I 33 § jaktförordningen anges att vilt av bl.a. arterna björn, varg, järv och lo som omhändertags, påträffas dött eller har dödats när sådant djur är fredat tillfaller staten. Älg och hjort som påträffas dött eller har dödats när sådant djur är fredat tillfaller sta-

ten utom i de fall då jakträttshavaren i enlighet med Naturvårdsverkets föreskrifter har hjälpt till med att spåra och avliva djuret eller ta om hand det.

Enligt 34 § jaktförordningen får Naturvårdsverket meddela föreskrifter om eftersök och tillvaratagande av sådant vilt som tillfaller staten och som har skadats eller dödats av annan orsak än påskjutning under legal jakt.

Naturvårdsverket anför i allmänna råd (NFS 2002:18) att om polismyndigheten har mottagit anmälan om trafikskadat eller dödat rådjur, vildsvin och mufflonfår (dessa arter är inte statens vilt) bör polismyndigheten ändå snarast underrätta berörd jakträttshavare eller av denne utsedd person och i förekommande fall ge uppmaning om att genomföra erforderligt eftersök och avlivning.

I 40 a § jaktförordningen föreskrivs att frilevande vilt så skadat eller i sådan belägenhet att det av djurskyddsskäl snarast bör avlivas, får avlivas även om det är fredat eller om avlivningen sker på annans mark.

År 1998 startades ett samarbete, den s.k. SES-gruppen, för att minska viltolyckorna och därmed också människors och djurs lidande. Gruppen är en samverkan mellan Polisen, SOS-alarm, Älgskadefondsforeningen, Svenska Jägareförbundet, Jägarnas Riksförbund – Landsbygdens jägare, Vägverket, Naturvårdsverket och Bilprovningen. Dessa har i samverkan byggt upp en eftersöksverksamhet för trafikskadat vilt i Sverige. Avsikten är att det skall finnas en effektiv eftersöksorganisation som i händelse av viltolycka, snabbt och effektivt skall förkorta lidande för skadat vilt. Gruppen skall och har även verkat för att minska trafikolyckor med vilt.

SES-gruppen har arbetat för att bygga upp en heltäckande organisation för hela landet. Eftersöksorganisation finns nu i alla län utom i Hallands län. Organisationen leds av en ledningsgrupp som består av representanter för samarbetsparterna. Ledningsgruppen är en referensgrupp till Vägverket i frågor som rör viltolyckor.

Inom varje kommun hålls organisationen ihop av ett nät av kontaktmannagrupper. Alla vägar inom en kommun och inom ett län är därigenom täckta.

Vid en viltolycka kan polisen se vilken kontaktmannagrupp som den skall ta kontakt med. Polisen kontaktar således en kontaktman, som i sin tur underrättar berörd jakträttshavare. Om inte jakträttshavaren kan klara ett eftersök så erbjuder kontaktmannen hjälp. Till kontaktmannagruppens förfogande finns ett antal jägare med eftersökshundar som kan spåra upp det trafikskadade eller döda viltet.

Organisationen som omfattar alla län, förutom Hallands län, har till sitt förfogande ca 6 000 jägare. Dessa är alla engagerade i arbetet med eftersök av trafikskadat vilt. Gruppen sprider information och tar fram material om utrustning som kan användas både i förebyggande syfte och när en trafikolycka med vilt redan har inträffat.

Riksdagen har uttalat (2002/03: MJU9) att riksdagen utgår från att regeringen ägnar SES-projektet vederbörlig uppmärksamhet och vid behov vidtar de åtgärder som kan anses vara påkallade. Riksdagen förutsätter vidare att det görs en utvärdering av arbetet och att resultatet i lämpligt sammanhang redovisas till riksdagen.

Jag utgår därför i det följande från att det även i framtiden kommer att finnas behov av att i organiserad form eftersöka trafikskadat vilt. Svenska Jägareförbundet har med sin rikstäckande organisation av jägare, enligt min mening, en viktig roll att fylla i detta sammanhang. Jägareförbundet förser i dag, inom ramen för SES-gruppens arbete, polisen med aktuella förteckningar över olika kontaktmän för trafikskadat vilt. Förbundets arbete med att utse och ange kontaktpersoner sker på förbundets krets nivå. Dessa förteckningar uppdateras fortlöpande både avseende kontaktmän och deras arbetsområden.

Svenska Jägareförbundet anordnar därutöver årligen sammankomster med information och erfarenhetsutbyte för kontaktmännen och eftersöksekipage. Jägareförbundet ny- och vidareutbildar också eftersökshundar som har eller skall användas vid tra-

fikolyckor med vilt. Förbundet bistår också polisen med att uppdatera kartor som markerar de olika jakträttshavare som finns inom ett område. Vägverket inhämtar också hjälp och råd av förbundet i frågor som rör bl.a. uppsättande av varningsskyltar och viltstängsel.

Svenska Jägareförbundet är en rikstäckande organisation som har en specialistkompetens inom områdena jakt och viltvård. Det är enligt min mening viktigt att ta vara på detta vid eftersök av trafikskadat vilt. Jag förutsätter att Vägverket som är ansvarig myndighet i fråga om vägars framkomlighet och Polisen som har skyldighet att underrätta jakträttshavare vid viltolyckor även i framtiden behöver hjälp av Jägareförbundet för att få tillgång till jägare och tränade hundar som kan hjälpa till med att eftersöka trafikskadat vilt. Ett bra sätt att organisera detta arbete är, enligt min mening, att SES-gruppen arbetar vidare. Oavsett hur arbetet organiseras i framtiden är det enligt min mening viktigt att ta till vara förbundets kompetens i de drygt 370 jaktvårdskretsar som finns spridda i hela landet inom ramen för det allmänna uppdraget.

Jag föreslår att det inom ramen för Svenska Jägareförbundets allmänna uppdrag skall ingå att Jägareförbundet, till berörda myndigheter, tillhandahåller kompetenta jägare med tränade hundar som kan bedriva eftersök av trafikskadat vilt. Förbundet bör således även i fortsättningen vara en resurs som kan genomföra det praktiska arbetet som behövs för eftersök av vilt som skadats eller dödats i trafikolycka. Förbundet skall således inom ramen för det allmänna uppdraget även kontinuerligt utbilda kontaktmän och eftersöksekipage för alla svårighetsgrader. Jag föreslår också att förbundet inom ramen för det allmänna uppdraget på uppdrag av myndighet skall delta i utveckling av skadeförebyggande åtgärder och i arbetet med att sprida kunskap till allmänheten om hur man agerar för att minska risken för viltolyckor.

11.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet bör redovisa den tid och de kostnader som under året tagits i anspråk för att tillhandahålla uppdaterade listor med eftersöksekipage för trafikskadat vilt. Årets kostnader för utbildning av eftersöksekipage bör också anges. En motsvarande beräkning för påföljande år bör ingå i ansökan om medel ur viltvårdsfonden.

Beräknad nuvarande kostnad är ca 2,5 miljoner kronor.

12 Yrkesmässig jägarutbildning m.m.

Allmänna uppdraget: Svenska Jägareförbundet skall ha ett övergripande ansvar för att driva och utveckla den yrkesmässiga utbildningen på jaktens område. Jägareförbundet skall vidare med lämpliga åtgärder verka för att jägarna bibehåller och utvecklar en god kunskap inom områdena viltvård och jakt.

12.1 Mål för verksamheten

Svenska Jägareförbundet skall bidra till att det finns en hög kompetens hos landets yrkesjägare.

12.2 Verksamhet

Sedan år 1947 har Svenska Jägareförbundet bedrivit eftergymnasial yrkesmässig utbildning inom områdena viltvård och jakt på Öster-Malma jaktvårdsskola. Till och med år 2003 har 336 viltmästare utbildats. Nuvarande viltmästarutbildning genomförs i samarbete med Sveriges Yrkesjägarförbundet och med en nära kontakt med Jordägareförbundet. Utbildningstiden är fyra och ett halvt år och består av både praktik och teori. Under fyra år utförs praktik på platser som har godkänts av Sveriges Yrkesjägarförbundet. Den avslutande teoridelen som är sex månader lång är förlagd till Öster-Malma jaktvårdsskola. Utbildningen på Öster-Malma bedrivs vart tredje år med ca 15 elever per gång. Ut-

bildningen ger teoretiska kunskaper om bl.a. viltvård, jakt, jaktledarskap, etik, eftersök och ekonomi. För att bli viltmästare måste således den studerande genomföra även den teoretiska delen på Öster-Malma jaktvårdsskola. Efter avslutad utbildning får viltmästaren ofta anställning på en eller flera egendomar med ansvar för såväl den praktiska som administrativa viltförvaltningen.

En annan utbildning med jaktanknytning är jägarexamen. Den kan dock inte betecknas som en yrkesmässig jägarutbildning. För att inneha skjutvapen krävs i regel licens. Den som vill ha tillstånd att inneha jaktvapen skall avlägga jägarexamen. För de praktiska proven i jägarexamen svarar Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund – Landsbygdens jägare. En fullständig jägarexamen består av två teoretiska och tre praktiska prov. Efter godkända prov utfärdas av förordnad provledare ett intyg över avlagda prov i form av ett jägarbevis. Den utbildningen bör således, enligt min mening, inte ingå i det allmänna uppdraget.

Som jag tidigare nämnt har Svenska Jägareförbundet fått riksdagens uppdrag att leda delar av viltvården och jakten i landet. En viktig del av den uppgiften är enligt min mening att ta ansvar för att jägarna i landet får en god utbildning och en hög kompetens på viltvårdens och jaktens områden. Enligt min mening faller det sig därför naturligt att Jägareförbundet inom ramen för det allmänna uppdraget får ansvar för att i samarbete med Sveriges Yrkesjägarförening anordna viltmästarutbildningen och att svara för den teoretiska delen av utbildningen som sker på Öster-Malma jaktvårdsskola.

Många beslut som fattas av kommuner och länsstyrelser har stor betydelse för viltvården och jakten. Det är därför enligt min mening viktigt att det finns en hög kompetens hos kommuner och länsstyrelser inom områdena viltvård och jakt. Tidigare anordnade Jägareförbundet en ”högre” kurs inom viltförvaltningens område. Den kursen finns inte längre men jag bedömer att det skulle vara värdefullt om det kunde anordnas en sådan kurs som främst riktar sig till tjänstemän inom kommuner och länsstyrelser. Det bör, enligt min mening, inom ramen för förbun-

dets allmänna uppdrag övervägas om en sådan utbildning kan komma till stånd.

Det är inte möjligt att på utbildningsområdet, utöver de utbildningar som jag redan har angett, en gång för alla i detalj ange exakt vilka utbildningar och åtgärder som Svenska Jägareförbundet skall tillhandahålla och utföra inom ramen för det allmänna uppdraget. Behov av ytterligare utbildningar och andra åtgärder på området kommer troligen att förändras över tiden och bör då, efter framställning från Jägareförbundet, om det bedöms vara lämpligt kunna tas in i det allmänna uppdraget i det årliga beslut som regeringen fattar om bidrag till förbundet ur viltvårdsfonden.

12.3 Mätbarhet

Svenska Jägareförbundet bör redovisa vilken yrkesmässig jägarutbildning som har bedrivits under året och kostnaderna för denna. Jägareförbundet bör på motsvarande sätt göra en beräkning för det kommande året.

Beräknad nuvarande kostnad är drygt 1,7 miljoner kronor.